

1906 წ.

18 დეკემბერი

სსსრ ჟურნალი

ორშაბათი

№ 6

ყოველკვირეული გასული

№ 6

რედაქციის ადრესი:

თბილისი, მიხეილის პროსპექტი, სახ. № 102.
რედაქტორთან მოლაპარაკება შეიძლება ყოველ დღე 12—2 საათამდე.
კანტორა ხელის-მოწერათვის ღია ყოველ დღე დილის 9 საათიდან 2 საათამდე და საღამოს 5-დან 7-დე.
განცხადების ფასი: 1-ლ გვერდზე პეტიტით—15 კაპ., უკანასკნელ გვერდზე—10 კაპ.

შ ი ნ ა ა რ ს ი.

1. რკინის-გზის მთავრობის ლოკაუტი. 2. მთელი რუსეთის მუშათა უპარტიო სიხეზი. 3. ფელეტონი. ანარხიზმი თუ სოციალიზმი. 4. კვირიდან კვირამდე. 5. მუშათა მოძრაობა და პროფ. კავშირები. თბილისი. 6. რუსეთი. 7. საზღვარ-გარეთ. 8. სტატისტიკა. 9. კავშირებში. 10. ღია წერილი „ზარის“ რედაქციას. 11. უმუშევრობა თბილისში. 12. სიტყვების ახსნა. 13. შეცთომის გასწორება. 14. განცხადებანი.

მოსამსახურეთა კავშირის უმუშევართა კომისია აცხადებს ამხანაგების საუურადღებოთ: ნუ მოდიან თბილისში ადგილის საძებრათ, რადგან ადგილი არ იშოვება და უმუშევრები ისედაც ბევრია აქ.

ილღესასწაულეთ, ბატონებო, თქვენი დილაა, დილა ზამთრის დღისა, რომელიც ძლიერ მოკლეა და ჩქარა საღამოს მოგიახლოვებს...

რკინის-გზის მთავრობის ლოკაუტი.

ჩვენ სამიველა წყაროდან გავიგეთ, რომ ამიერ-კავკასიის რკინის-გზების სამხედრო უფროსს—ბ-ნ ნეიგებაუერს, თბილისის მთავარ სახელოსნოში განცხადებები გაუკრავს, რომლითაც ის 23 ამა დეკემბრის რიცხვში ითხოვს თბილისის სახელოსნოდან ყველა იმ მუშებს, რომელნიც გასულ წლის დეკემბრის გაფიცვებში მონაწილეობას დაუბრუნებდნენ და ისევ სამუშაოთ იქმნენ მიღებული ამ გასულ ზაფხულს,—აგრეთვე იმათაც, ვინც ამა 1906 წელს ახალათ მიიღეს.

არ უნდა დაივიწყოთ ისიც, რომ ბ-ნი ნეიგებაუერი, სარგებლობს-რა ბევრი საიდუმლო ცირკულიარებით „დიდებულ პრემიერ მინისტრის—ბ-ნ სტოლიპინისა, —პროვოკაციას ეწევა,—ალბათ, მოსურნეა—და დღეს, შეიძლება, ძალაც შესწევდეს,—ქუჩაში გამოყრილი რკინის-გზის მუშები თბილისის დანარჩენ პროლეტარიატთან და მის პარტიასთან ერთათ მოთმინებიდან გამოიყვანოს. ბრძოლის ველზე გამოიწვიოს...

პირველთა რიცხვი, როგორც ვიკით, 217-ზე მეტია, ხოლო დანარჩენთა კიდევ უფრო მეტი... ასე, რომ დასათხოვართა—ქუჩაზეგამოსაყრელთა რიცხვი 700-მდეა!..

მარა, გვეონია,—აქაც დიდათ შეცთება ჩვენი გმირი ბ-ნი ნეიგებაუერი... თბილისის პროლეტარიატი და მასთან რკინის-გზის მუშები საკმაოთ გამოცდილნი და გამოწრთობილნი არიან, რომ ვერ მიუხედავად მას პროვოკაციას... პარტიასაც, გვეონია, საკმაოთ აქვს ძალა და ტაქტიკა, წასაგებოში ის დღეს არ გაყვეს ბ-ნ ნეიგებაუერებს... ამასთანავე ისიც უნდა დავსძინოთ აქ, რომ ახლა მეორე დუმის არჩევნების კამპანია იწყება და, ექვი არაა, რომ პროლეტარიატის საუკეთესო ნაწილის ქუჩაში გამოყრა დიდათ სანუკარია რეაქციის გასამარჯვებლათ... მარა, გვიანია, გვიანი, ბატონებო... რეაქციას ასეთი ხერხები ვერ უშველის,—და თუ უშველის, მხოლოდ წამიერათ, დროებით... „დუმა“—პარლამენტათ, სრულ-უფლებიან წარმომადგენელთა დაწესებულებათ პროლეტარიატს არასოდეს არ მიაჩნდა და არც დღეს მიაჩნია... ის მხოლოდ რუსეთის დიდი რევოლუციის დიდებულ მსვლელობის ვზაზე ერთი სხვა მრავალთა შორის პოზიციათაგანია... მაშასადამე, ბევრი სხვა პოზიციები რჩება კიდევ პროლეტარიატს და მთელ რევოლუციონურ ხალხს თავის ბრძოლის განსაგრძობათ... და ის კიდევ განაგრძობს, თუნდაც „დუმა“ სულ ხულიგანების დარჩეს... თვითმპყრობელობის და ძველი რეჟიმის ასეთ ერთგულ და გადამეტებულ მოსამსახურეთ-კი, როგორიცაა ბ-ნი ნეიგებაუერი,—მანჯურის, „გმირების“—უკროპატკინისა და სტესელის ბედი ეწვეათ... რუსეთის ყველა რკინის-გზების მოსამსახურეთა საერთო კავშირი, ექვი არაა, გვერდში ამოუდგება თბილისელ ამხანაგ მუშებს და არ მისცემს ნებას—ბოსტოკესა, თუ სხვა ქალაქებში ავე-

ნეტა რა დააშვა ამ საუკეთესო ნაწილმა თბილისის პროლეტარიატისა, რა შესცოდა რკინის გზის გამგეობას და მის თვითმპყრობელს—ბ-ნ ნეიგებაუერს? გაიფიცენ? ქუჩაში გამოვიდნენ და მანიფესტაცია, ან დემონსტრაცია მოახდინეს? ან ბარაკადები ხომ არ ააშენეს და ემუქრებინან ნეიგებაუერების ციხე-სიმაგრეს? არც ერთი, არც მეორე და არც მესამე, მკითხველო!.. ისინი კვლავინდებურათ ოთხათ-მოკაკული მუშაობენ და მუშაობენ, რასაკვირველია, განსაზღვრულ დროს... მუშაობენ სინდისიერათ და შესაძლებლათ, თუკი რკინის გზის მთავრობა საკმაო მასალას აწვდის...

ბ-ნი ნეიგებაუერი-კი იძახის თურმე, რომ ორთქლ-მაველნი („პაროვოზები“) რიგიანათ ვერ დადიანო, მუშები რიგიანათ ვერ მუშაობენ და სხვა-და-სხვა ამგვარი წილალობილა... მარა, რომ ეს მართალი არ არის, ამას ახლა თვით მუშები-კი არა, მეონი, საზოგადოების ყველა ნაწილი უნდა გოძნობდეს... რკინის გზის მთავრობა თავს იკატუნებს, სიმართლეს არ ამბობს: საკიროთ ზრ მიაჩნია, ან, შეიძლება, სახიფათოთაც მიაჩნდეს, პირბადე აიხადოს,—თუ რა მიზეზია, რომ დიდებულ შარშანდელ დეკემბრის რევოლუციის წლის თავზე ასე უმასპინძლდება 700 მუშას, ამ შგენებულ, მოწინავე რაზმს თბილისის პროლეტარიატისა... შაკი რეაქციის წლისთავია, მისი დღესასწაულია,—და ბ-ნი ნეიგებაუერიც, როგორც ერთგული და თავგამოდებული მოღვაწე-გმირი ამ შაკი დროებისა, პირველი იხდის ამ დღესასწაულს მთელი რუსეთის ყველა რკინის-გზების გამგეობათა შორის... ილღესასწაულეთ,

მთელი რუსეთის მუშათა უსარტიო სიემდი.

მუშათა სიეზდი!—რა მომზიბლაე სურათებს იწვევს ეს სიტყვები პირველ ვაგონებზე მკითხველის წარმოდგენაში. დიადი კრება, რომელზედაც მთელი რუსეთის პროლეტარიატის ნამდვილი წარმომადგენლები—პროლეტარები იქნებიან. ის თვალსაჩინო „ფიზიკური“ გამოხატულება იქნება რუსეთის მუშათა კლასისა, მისი ინტერესების, მისი სოლიდარობისა. შეგნათუბულ და შეუგნებულ, მოწინავე და ჩამორჩენილ ადგილებიდან, — ყველა ერთად მოიყრის თავს და თავის სადა, შოუკაზმაი სიტყვებით ერთმანეთს თავის გრძობებს, თავის აზრებს და შთაბეჭდილებებს გაუზიარებენ. ყველაფერს პროლეტარული ელფერი ექნება. რამდენი ძლიერების გამოხატველი იქნება ეს „მუშების კლასური პარლამენტი“! რევოლიუციის მოწინავე რაზმი, რომლისა: ანაც ძველ რეჟიმს არა ერთი მწვევე ლახტი მოხვედრია, რომელიც მას ბოლოსაც მოუღებს, აი ვისი ცოცხალი ნდობით იქნება ეს „პარლამენტი“ აღკურვილი, აი ვისი ძლიერი ნება გამოითქმება იქ. მის ყოველ სიტყვას დაკვირვებით და პატივით მოისმენს—მტერიცა და მეგობარიც: თვითმპყრობელობა მის ნალაპარაკეში ამოიკითხავს თავის სასიკვდილო განაჩენს, პროლეტარათა მასის გული კი სიამაყით აივსება. ამ სიეზზე პირველათ დაღინახავთ პროლეტარიატს, როგორც ერთ: მთელს, როგორც კლასს...

ღიახ, მუშათა სიეზს, როგორც სურათს, დიდი მიმზიდველობა აქვს. მაგრამ გადავალთ თუ არა „წმინდა ხელოვნების“ ნიადაგიდან „უშნო-ულაზათო სინამდვილეში“, —ჩვენს ფერად სურათს კრელ აზრთა სხვა-და-სხვაობის ჩრდილი მიადგება. ყველა ერთგვარათ არ არის მუშათა სიეზით გატაცებული, მის მომხრეებში ბევრი უთანხმოება სუფევს; ეს, ვთქვათ, კიდევ არაფერი, მაგრამ არიან ისეთი რევოლიუციონერებიც, რომლებიც ენერგიული მოწინააღმდეგენი არიან მუშათა სიეზისა. ხოლო თუ ვაივებთ ვინაა მისი მომხრე და ვინ მოწინააღმდეგე, ვაკვირვება უფრო გაიზრდება. არიან ლიბერალები, რომლებიც სოციალდემოკრატებს აპარბებენ მუშათა სიეზის ქადაგებაში და არიან სოციალდემოკრატები, რომლებიც თავგამოდებულათ ებრძვიან მუშათა სიეზის იდეას. რა ამბავია, რატომ არ. უნდათ ამ სოციალდემოკრატებს, მთელი რუსეთის მუშათა კრება მოხდეს. ნუთუ კადეტები უფრო გულშემატკივრები უქიქნენ მუშათა ინტერესებისა? ალბათ კითხვა ისე მარტივი არა ყოფილა, როგორც ეს პირველ შეხედვიზეა სჩანს. საქირაო ჩაუუვირდეთ.

სასაკლო იქნებოდა მუშებისთვის გვეთქვა: კარგი სანახავი იქნება თქვენი წარმომადგენლების ერთად შეკრება, —ის მტერს თვალს დაუყენებს და მოყვარეს გულს გაუზარებს, —მაშ ამოირჩიეთ წარმომადგენლები და სიეზზე გაგზავნეთ. კრებას რაიმი მიზანი უნდა ჰქონდეს, გარდა „მხატვრული“ შემოქმედებისა; კრება კრებისათვის ვერ მიიპყრობს ფართო მასის ყურადღებას.

მაშ რა მიზანი ექნება მუშათა სიეზს? ამაზე ათავგვარ პასუხს იძლევიან მისი მომხრეები. ზოგი თითონ სიეზს იმდენ მნიშვნელობას არ აწერს, რამდენსაც სიეზისათვის მზადნება; დღეს პროლეტარიატის ფართო მასისს უსაქმობა ხრწნის, —რეაქციამ მისი მოწინავე ნაწილები ისევ ქვეშეთში ჩარეკა და განმათავისუფლებელი მოძრაობა ისევ ვიწრო კონსპირაციულ ჩარჩოებში ჩაყენა. საქირაო პროლეტარიატს საქმე შეეკეთა და თუ თვით ცხოვრებაში არ იპოვება, გამოფუგუნთათ. საერთო

დიდი საქმე მასსას ამოძრავებს და პოლიტიკურ ინტერესებს გაუღვიძებს. ასეთი მქადაგებლები მუშათა სიეზისა მოგვაგონებენ იმ „ქკვიან“ დედამთილს, რომელმაც თავის რძალს დილით საღამომდის ცხრილით წყალი აზიდვინა, სხვა საქმე არა არის რა და ისე ჯდომა-კი ვააზარამაცებსო!

არიან ისეთებიც, რომლებსაც მუშათა სიეზით რევოლიუციის „გახსნა“ უნდა: რევოლიუცია მათი აზრით რაღაც „ტუბიკს“ მიადგა, რაღაც მოჯადოებულ „მკვდარ წერტილზე“ შეჩერდა; საქირაო პროლეტარიატი, ეს მთავარი რაზმი რევოლიუციისა ამ მკვდარ წერტილს შეეკიდოს და რევოლიუცია ადგილიდან დასძრას. მუშათა სიეზი იქნება ის ჯადოქარი; რომელიც რევოლიუციას ჯადოს „ახსნის“ და პროლეტარიატს „სისხლს გაუზურებს“ და რევოლიუციას გაათრევენებს.

არც პირველს და არც მეორე აზრს სერიოზული მნიშვნელობა არა აქვს. რევოლიუციონური მასსიური „საქმის გამოგონება“ ბავშური ჩხირკედლაობაა. თვით ცხოვრების სტრხია ბუნებრივთა ამზადნებს ამ საქმეს თვით მასისს საშოში. საქირაო, კაბინეტიდან გამოვიდეთ, შევებათ ამ სტიხიურ საქმეში და რაც კი შეიძლება მეტი შეგნება შევიტანოთ მასში. მეორე მხრივ, ის, ვითომდა „მკვდარი წერტილი“, რომელზედაც დღეს ვიმყოფებით, ესე იგი, გარეგანი სიმშვიდე მასისსა, ნამდვილათ რევოლიუციის ან დაქვეითებას ან შეჩერებას კრ არ წარმოადგენს, —ის არის ერთი მხრივ დასვენება ძლიერი რევოლიუციონური ქარიშხლის შემდეგ ძალთა გრავება-ღულილი, მეორე მხრივ —რევოლიუციის სიღრმავის მომატება, რომელსაც ადრე თუ გვიან უფრო დიდი და ფართო აფეთქება უნდა მოჰყვებს, ვიდრე აქამდისინ ყოფილა როდისმე. და რომ ეს აფეთქება მოულოდნელი არ შეიქნეს, საქირაო გამოანგარიშებული, საზრიანი და მოზომილი მზადნება მისთვის. ხოლო მუშათა სიეზისთვის მზადნება მხოლოდ დასახლებული მიზნებით —ეს რევოლიუციონური საქმე კი არა, გართობაა, „ფანტის თამაზობაა“, რომელიც მასსას ნამდვილ ბუნებრივ რევოლიუციონურ საქმეზე გულს უტრარებს და რევოლიუციონურ ცრუმორწმუნებას უნერგავს. და თუ ამ აზრების მოქადაგებებს მომხრეები ჰყავს, ამის მიზეზი არის არა მათი მსჯელობის იდეური მიმზიდველობა, არამედ იმ სურათების „მომხიბლობა“, რომელსაც მუშათა სიეზი თავისთავად, დღევანდელ პირობებზე დამოუკიდებლათ, იწვევს გულმარტივ მკითხველის გონებაში.

მაგრამ სიეზის მომხრეთა შორის არის ცოტა უფრო საფუძვლიანი ხალხიც; და ასეთების წრიდან გაისმის მოწოდება მუშათა უპარტიო სიეზისადმი ფართო მუშათა პარტიის შესაქმნელათ. რა საბუთები აქვთ ფართო პარტიის მქადაგებლებს, ამაზე შემდეგ.

შიო.

კ ვ ი რ ი დ ა ნ კ ვ ი რ ა მ დ ე .

— „დაუყოვნებლივ ბოლო უნდა მოვეუღოთ ყოველივე უწესოებას, თავი დავენებოთ რეფორმებს და დუმისათვის მზადნებას. ეხლა რეფორმებისა და დუმის დრო არ არის. დუმა მაშინ მოვიწვიოთ, როცა შინ და გარეთ მშვიდობიანობა დამყარდება“. ასე ვაპკივის მოსკოვის შავრაზმული გაზეთი „მოსკოვსკია ველომოსტი“. მიზეზი? რამ ააჩხვალა ბებერი ტურთა გრინგმუტი? ის აშკარათ ამბობს: „მოსალოდნენლია იაპონიასთან ახალი ომი მოგვიხდესო“. თავი დავენე

ბოთ ყოველივე რევორმის, თავი დავანებოთ დუმას, ალვად-გინოთ ძველი, ბარბაროსული წეს-წყობილება, შემოვცნებით ყველა ერთგული შეიღნი მუცის ტახტის გარშემო და გახრწნა მთავრობის გატეხილ სახელის აღსადგენათ და ბურჟუა-კაპიტალისტთა ჯიბების გასასქელებლათ, რამდენიმე ასი-ათას ჯან-ღონით საესე რუსეთის შეიღთა სისხლით მოვრწყობო-რეულ აღმოსავლეთის მინდორ-ველიო. აი, რას ფიქრობს რუსეთის მთავრობა. გრინგმუტი უბრალოთ არ ჩხავის, ის კუ-დიანია. ის სუნით გაიგებს, რას ფიქრობს მთავრობა. ომი მართლაც რომ მოსალოდნელია იაპონელები ენერგიულათ მოითხოვენ პორტსმუტის ხელშეკრულობის მუხლების შესრუ-ლებას. რუსეთის მთავრობას საძნელოთ მიაჩნია ამის შესრუ-ლება და უფრო ომი ვადვილება. ომი რომ უფრო ადვილია ჩვენი მთავრობისათვის, —ამას ლაპარაკი არ უნდა. თუ წინეთ სასაკლოთ დამარცხდა, —ამის მიზეზი ის იყო, რომ ვერ ყავ-და კარგი, გამოკლდიო გენერლები. ესლა-კი სულ სხვაა! სხვა გენერლებს, მაგ., მელლოვ-ზაკომელსკის, პოლკოვნიკ რი-მანს, გენერალ სკალონს, დუბასოვს და სხვებს რომ თავი და-ვანებოთ, მარტო ალიხანოვ-ავარსკი რათ ღირს რუსეთის მთავ-რობისთვის იაპონელებთან ომში?! რაც ომი გათავდა, იაპო-ნიის გენერლები ხომ უსაქმოთ იყვენ და თითქმის კიდევ და-ავიწყდებოდათ ყველაფერი. სულ სხვაა ჩვენი გენერლები! რაც ომი გათავდა, მას მერე სულ „პრაქტიკაში“ არიან საწყალ ლინეის ერთი წუთიც არ დაუსვენია შორეულ აღმოსავლეთიდან დაწყებული პეტერბურგამდე, —სულ ვარჯიშობდა. ალი-ხანოვ-ავარსკი ხომ გამოწაფულია და გამოწაფული! რომელი კუროკი ან ნოგი დაუდგება მას წინ! ჰო, და ასეთ გენერლე-ბის პატრონ მთავრობას განა გაუქირდება ომის დაწყება?! მით უმეტეს, როცა მთელი რუსეთის ხალხი მზათ არის უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე იბრძოლოს თავის ერთგული მთავრობის-თვის, როცა ხაზინაში ოქროები აღარ ვერგვა და გურკო-ლი-დელა ფრედერიკსებს „კლაზტებში“ გადააქეთ შესანახათ, რო-ცა ბეზობრაზოვ-კუროპატინებს პირზე ნერწყვი ადგებათ ომის ხსენებით და ჯიბებს იბერტყავენ, როცა მის ხელთ არის კე-ტებით შეიარაღებული, —პაგრომებში გაწოთნილი „თეთრი გვარდია“ დუბროვინ-ბულაკოვების მეთაურობით!.. სწორეთ, რომ ხელ-საყრელი იქნება მთავრობისათვის ესლა იაპონელებ-თან ომის დაწყება; გატეხილი სახელის აღდგენა და „მაკაე-ბის“ ღირსეულათ დასჯა?!.. „კეტებით შეიარაღებული ჯარი... გაფხეკილი ხაზინა... გურკო-ლიდელი... კუქ გამხმარი გლე-ხები... რევოლიუცია... დასვენებული გენერლები... იაპონია და მისი ჯანი. ისეთ გაწოთნილ გენერალს, როგორიც ალი-ხანოვია, განა იაპონია დაუდგება წინ?!.. ხოლო უკეთუ უია-რალი იქნება. აბა, იარაღით გამოსვლა რა საკადრისია. დი-დებული გენერალი უიარაღო ხალხის ჭლებას არის ჩვეული და თუ იმ პირობაზე დათანხმდებიან იაპონელები, რომ ია-რალს არ იხმარებენ, რუსეთის მთავრობამ აღარ უნდა და-ყოვნოს და ესლავე დაიწყოს ომი.

— ომი, ომი და ომი... როცა რუსეთის მთავრობა დაი-ბადა თურმე შუბლზე გამოყვა დახატული მათრახი, თოფ-ზარბაზანი, კეტი და ზედ-წარწერა: „შენს სიცოცხლემში ომობდეთ“. აბა ბედის-წყერას ხომ თავის დღეში ვერ აუვლის გვერდს აღმიაჩნი და რუსეთის მთავრობაც მას აქეთია სულ ომობს და ომობს. როცა ახალგაზდა იყო უფრო გარეულ მტრებთან ეროდა გული. ხოლო რო-ცა დაბერდა, კბილები ჩასცივდა, ხმალი აღარ უქრის

და სიკვდილის პირათ ძვეს, შინაურებს დაერია. მარა, აქაც მხოლოდ დაბალ ლობეს მიადგა, უფრო ადვილი გადასა-ხტომიაო. შიმშილისაგან მიჯნავებული გლეხები უფრო ადვი-ლი დასამარცხებელიაო და იმათზე მიაქვს იერიში. თუ რა რიგ მამაკურათ იქცევა მთავრობა სოფლათ, ამის შესახებ საკმარის-ია მოვიყვანოთ ერთი სოფლის დედაკაცის წერილი. წერილს სწერს ნოვეგოროდის მაზრის სოფლის დედაკაცი თავის დას: „საყვარელო დაო! 16 ოქტომბერს ჩვენ სოფელში მოვიდენ ისპრავნიკი, მამასახლისი და „გოლოსტის“ მწერალი. ისპრავნიკს თან ახლდა თორმეტი დარაჯი და ორი ურიადნიკი. ყველა შეიარაღებული იყო. ურიადნიკებს ხმლები და „ლივერები“ ქონდათ, დარაჯებს თოფები და ზედ წამოგებული ხიშტები. საყვარელო დაო, იცოდე რა მდგომარეობაში ჩავვარდიოთ, ში-შით ყველას გული გაგვისქდა. გვეგონა, —ეს არის დაგ-ვხოცეს ყველანი. მარა, რომ დავებოცეთ, —უკეთესი იქნებო-და. მოგვდგენ და წავგართვეს ყველაფერი: თივა, სამოვარი, ქვაბები და სხვა. მთელ სოფელში ტირილი და თავში-ცემა იყო. თითქმის იმასაც კი არ კითხავდენ გლეხებს, —დარჩათ თუ არა რამე მეორე დღისთვის საქმელათ. აგვიწერეს ყველა-ფერი: ცხენი, ძროხა, ცხვარი და სხვა. 23 ამ თვეს იჯარით გაგვიყიდიან ყველაფერს. ოცდა ათ მანეთათ ღირებულ ძრო-ხას 15 მანეთათ ყიდიან, 15 მანეთათ ღირებულ სამოვარს 2—3 მანეთათ. აი, რა საშინელი დრო დაგვიდგა, საყვარე-ლო დაო! სულს გვხდიან გადასახადისთვის. ამბობენ, —ვითომ ასეთი ბრძანება მისცა შინაგან საქმეთა მინისტრმა ერობის უფროსს და იმან კიდევ მამასახლისს. ჩვენ აგვიწერეს ძროხა და ცხენი. სამოვარი წაიღეს, თივით მამასახლისმა წაიღო. არ გვეყინოს საყვარელო დაო, რომ ყველაფერს გწერ, არ ვიციოთ, რა ვქნათ... მაშ, რა ქნას, —ერთი, რომ ბედის-წყერა და მეორეც... ფულები აკლია მთავრობას და, რა-მდენიც შესაძლებელია, შინ მოაგროვებს, და, თუ არ ეყო, გარეთ იშოვნის...“

— „ხაზინა სავსეა, ფულები არ გვესაჭიროება, არა-ვითარი სესხი არ გვინდა და ყოველივე ხმები სესხის შე-სახებ სიმართლეს მოკლებულიაო!“, —ღიდის რიხით აქხა-დებს ჩვენი მთავრობა. „ფიცი მწამს და ბოლო მაკვირვებსო“, —იმისი არ იყოს, მართალია, დაუჯერებენ, რომ მთავრობას ფულები არ აკლია, გურკო-ლიდელს კიდევ ბევრი გადარჩათ ხაზინაში და არც ერთ სახელმწიფოსთან სესხის შესახებ არა-ვითარი ლაპარაკი არ ქონია... ყოველივე ეს სიმართლეა, მარა ისიც სიმართლეა, რომ, მენდელსონისა და ლომბერის (როტშილის სიძე) მეთაურობით, ბანკირები ქუდ-მოგლეჯი-ლი აქეთ-იქით დარბიან და ცდილობენ, —როგორმე რუსეთს 500 მილიონი მანეთი უშოვნონ. უმთავრესათ პარიჟში ტრია-ლებენ ბანკირები, რადგან იმედი აქეთ, რომ იქ იშოვნიან ფულებს. ამ ვაებატონებს მუდმივი დამოკიდებულება ქონიათ თურმე გრაფ ვიტესთან... და თუ ბედმა გაუღიმათ და 800 მილიონი ხელთ იგდეს... ვიტე ისევ ამოკურდება რუსეთის პოლიტიკურ ჰორიზონტზე...“

— მართლაც, რომ ვიტეს პოლიტიკურ ასპარეზე გამო-სვლა სულზე მისწრება იქნება რუსეთის მთავრობისთვის... ის ისეთი გაქნილი, გაიძვერა და თვალთმაქცი კაცია, რომ უეკველათ იშოვნის 500 მილიონს და დაიხსნის მთავრობას გაქირავებიან. ბევრ უმეცარს კიდევ გაუკვირდება: რათ უნდა მთავრობას ამდენი ფულიო? მარა, მან არ იცის, თუ რა უჯდება ჩვენს ერთგულ მთავრობას მისი ერთი ქვეშევრ-

დომის მოვლა-პატრონობა. უბრალო საქმე ხომ არაა ამოდენა სახელმწიფოს ძართვა? ეანდარმები... ჯალათები... ციხე... ციმბირი... თოფ-ზარბაზნები... ტყვია-წამალი... გურკო-ლი-დეალი... ფრედერიქს-ესტერნი და სხვა... განა ყველა ამისთვის ცოტა ფულია საკირო? უბრალო მომავლადგმა როგორ უნდა გაიგოს,—რა უჯდება მთავრობას ერთი ურიადნიკის შენახვა? ურიადნიკი ხომ საკიროა? გოროდოვი ხომ საკიროა? დიხ, საკიროა, და მათ შესანახათ ფულლები საკიროა. სხვა არა იყოს-რა ჯაშუში? უჯაშუშოთ გაძლება განა შეუძლია მთავრობას? თუ გინდ არც ურიადნიკი, არც გოროდოვი არ არის საკირო, ჯაშუშ-ეანდარმები-კი აუცილებლათ სკიროა ჩვენ მთავრობას და კიდევაც ამიტომ ის ყოველ წლობით მეტ თანხას სდებს მათთვის და, რაკი ფული არ ყოფნის, ისესხებს, მაშ რას იზამს?! მერე, იცით რამდენი ფულები იხარჯება რუსეთის ხალხის დასაცველათ?! აი, მაგალითი: 1902 წელს ჯაშუშ-ეანდარმ-პოლიციელებზე დახარჯულა 93 მილიონ 187 ათას 205 მანეთი; 1903 წელს—99 მილიონ 792 ათას 633 მანეთი; 1904 წ.—114 მილიონ 727 ათას 78 მანეთი; 1905—106 მილიონ 692 ათას 697 მანეთი; 1906—131 მილიონ 228 ათას 849 მანეთი. მართალია, ეს ამოდენა ფულით ხალხის ზურგიდან აღებულა, ხალხის სისხლი და ოფლია, მარა, განა თავი ჯიბეში ხომ არ იდებს მთავრობა,—ისევე ხალხის საკეთი ღდღეთთ ხმარობს... ჯაშუშ-ეანდარმ-პოლიციელები... უტეინო გენერლები... დამსჯელი რაზმები... აუარებელი სატუსალოები და სხვა... ყველა ესენი ხალხის ფულით ინახება...

— ხალხის ზურგიდან აღებულ ფულებს მთავრობა ისევე ხალხს ახმარს. ვისთვის არი მთავრობა?—ხალხისთვის ვისთვის ყავს მას ჯაშუშები?—ხალხისთვის. ვისთვის ყავს დამსჯელი რაზმები და უტეინო გენერლები?—ხალხისთვის. ვის ებრძვის მთავრობა?—ხალხს. მაშასადამე, მას სრული უფლება ქონია ხალხის

ფული ხალხის წინააღმდეგ მოიხმაროს. დღევანდელი მთავრობა რომ არ იყოს, რა ეშველებოდა საწყალ რუსეთის ხალხს? ყველაფერს რომ თავი დაეანებოთ, მარტო სხვა-და-სხვა კანონების გამოცემა რათ ღირს?! კანონებს ხომ ხალხისთვის სცემს მთავრობა? აი, ესლა, მაგალითათ, მთავრობამ გამოსცა კანონი (კანონ. დებ. 133 მუხ.), რომლის ძალითაც,—უკეთუ ვინმე ზვირათ ან ბეჭდვითი სიტყვით გაბედავს და მოიწონებს რამე „ბოროტ-მოქმედებას“ (რას ეძახის მთავრობა „ბოროტ-მოქმედებას“ ყველასათვის აშკარაა), 2—8 თვემდე ციხეში ამოაღობდნენ. ასე რომ ამ კანონს, როგორც უნდათ და რა დროსაც უნდათ, ისე მოიხმარებენ. საქმარისია რამე წამოგვდეს ამა თუ იმ მოქმედების შესახებ, რომ დამნაშავეს სკამზე წამოგაკუპონ. ესეც შეიძლება, რომ არაფერი არ თქვა, იტყვიან—იმიტომ არას ამბობს, რომ მოსწონსო და იგივე დღე დაგადგება. ერთი სიტყვით 133 მუხლს, როგორც უნდა გადაბრუნ-გადმოაბრუნო სულგერთია, მუდამ გამოიყენებენ და მთავრობაც ეცდება გამოიყენოს საკიროების დროს... დაუღალავათ შრომობს ჩვენი მთავრობა!..

— მთავრობა ხომ მთავრობაა, მარა ჩვენს ქალაქის მამებს რომ არც არავინ დალაღვას უჯგერებს და არც არავინ მათ დიდებულ ლეწლს აფასებს,—აშკარაა. თავდადებულმა შრომამ ძლიერ მოქანცა ჩვენი ქალაქის ხმოსნები და აგერ თითქმის, თბილისში თვითმართველობის შემოღების დღიდან, კრებებს აღარ ესწრებიან თურმე. რა ხრიკი არ იხმარეს, რა საშუალებას არ მიმართეს თურმე, მარა არ იქნა და არა,—ვერ მიიზიდეს „უპრავესკენ“ ხმოსნები. ხან-და ხან მოხდებდა ისეთი ბედნიერი შემთხვევა, რომ მოიყრიან თავს, მარა, რამდენიმე დამტყნარების შემდეგ, დარბაზიდან ქურდულათ მიიპარვიან და აუარებელი საზოგადო კითხვები გაურჩეველი რჩება. აბა, ერთიც ვთქვათ, ვინ ბრაციე გაუმტყუნებს მათ! ერთიც ვნახოთ, შეგროვდნენ ყველა ხმოსნები, ერთიც ვნახოთ, უტებათ გამოჩნ-

ფ ე ლ ე ტ ო ნ ი

ანარხიზმი თუ სოციალიზმი? *

ლიალექტიური მეტოდი.

მაშ ასე. ჩვენ ვიცნობთ ახლა დიალექტიურ მეტოდს, ჩვენ ვიცით, რომ ამ მეტოდის აზრით, ქვეყანაზე მუდმივი არაფერი არაა, ყველაფერი იცვლება, ქვეყანა მუდმივს მოძრაობასა და ნგრევა-შენებაშია და—მაშასადამე—ყოველივე მოვლენა, როგორც ბუნებაში, ისე ცხოვრებაში, მის მოძრაობასა და ნგრევა-შენებაში უნდა განვიხილოთ...

ვიცით აგრეთვე ის, რომ თითონ ამ მოძრაობას ორგვარი ფორმა ჰქონია: ევოლიუციონური და რევოლიუციონური...

როგორ უყურებენ ანარხისტები დიალექტიურ მეტოდს? ყველამ იცის, რომ დიალექტიური მეტოდის მამამთავარი ჰეგელი იყო,—მარქსმა მხოლოთ გააუმჯობესა და გასწმინდა იგი. თქმა არ უნდა, რომ ეს გარემოება ანარხისტებმაც იციან, იციან აგრეთვე ის, რომ ჰეგელი კონსერვატორი იყო, და აი, სარგებლობენ შემთხვევით: ისინი თავგამოდებით ლანძღავენ ჰეგელს, როგორც „რესტავრაციის“ მომხრეს, ისინი გატაცებით „ამტიკებენ“, რომ „ჰეგელი რესტავრაციის ფილოსოფოსია... რომ აბსოლიუტურ ფორმაში ის ქებათა ქებას ასხამს

ბიუროკრატიულ კონსტიტუციონალიზმს, რომ მისი ისტორიის ფილოსოფიის ზოგადი იდეაა დაქვემდებარებულია და ემსახურება რესტავრაციის ეპოქის ფილოსოფიურ მიმართულებას“ და სხვა-და-სხვა ამისთანები (იხილეთ „ნობათი“ № 6. ვ. ჩერქეზიშვილის წერილი).

ამასვე „ამტიკებენ“ თავის ნაწერებში ცნობილი ანარხისტი კრაპოტკინი (იხ. მაგალითათ, მისი „მეცნიერება და ანარხიზმი“, რუსულ ენაზე).

კრაპოტკინს ერთხმათ ბანს აძლევენ ჩვენებური კრაპოტკინისტები, ჩერქეზიშვილიდან დაწყებული ვიდრე შ. გ.—მდე (იხ. „ნობათის“ ნომრები).

მართალია, აქ მათ არავინ ეკამათება, პირიქით, ყველა დაეთანხმება, რომ ჰეგელი რევოლიუციონერი არ იყო; მართალია, თითონ მარქსმა და ენგელსმა ყველაზე უფრო ადრე „დაამტიკეს“ თავიანთ „კრიტიკული კრიტიკის კრიტიკაში“, რომ ჰეგელის „ისტორიული შეხედულობა ძირიანათ ეწინააღმდეგება ხალხის თვითმპყრობელობას“,—მაგრამ, მიუხედავთ ამისა, ანარხისტები მაინც „ამტიკებენ“ და საკიროთ სცნობენ ყოველ დღე „ამტიკონ“ რომ ჰეგელი „რესტავრაციის“ მომხრეა. რატომ იქცევიან ასე? ალბათ იმიტომ, რომ ყველა ამითი სახელი გაუტეხონ ჰეგელს და მით მკითხველს აგრძნობინონ, რომ „რეაქციონერ“ ჰეგელს მეტოდის „საზიზღარი“ და არამეცნიერული ექნებოდა.

ასე ფიქრობენ ანარხისტები დიალექტიური მეტოდის გაბათილებს.

* იხ. „ახ. დროება“ № 5.

და... ერთი კაზაკი და... ერთი ლაზთიანათ დააცხიკვა... მაშინ? ვა! ღმერთმა დაიფაროს... ხომ გაუსქდათ გული ღიპიანებს! საღ უნდა ჩაძვრენ? საღ გაიქცენ? ის არა სჯობია შინ არხინათ იჯდე და ქალაქის საქმეები შეწყურსაც წაუღია. ასეც იქცევიან ჩვენი ქალაქის მამებ, მარა რომ არ უსვენებენ? ამ ბოლო დროს აუხირდენ მათ ავლაბრელები და, გინდათ თუ არა, კრებაზე უნდა მოხვიდეთო. ერთხელ არ მივიდენ. ავლაბრელებმა კიდევ უფრო დაეინებით მოითხოვეს,—მისულიყვენ (გაუნათლებელი ხალხია ავლაბრელები, არ გაემტყუნება). რაკი ამან არ-გასქრა, აღდგენ და პროკლამაციებით მიმართეს ხმოსნებს,—გინდათ თუ არა,—უსათუოთ უნდა მოხვიდეთ! დეკემბერს კრებაზეო. ახირებულთა სწორეთ! რა საქირო იყო პროკლამაციების გამოშვება, რომ შესაძლებელი იყოს, განა ისე არ მოვიდოდენ ხმოსნები? მარა სახიფათოა!.. ერთი ენახოთ, მოხთა რამე! მაშინ? მაშინ ხომ გულები დაუსქდათ ხმოსნებს და ხომ ლოგინათ ჩაყარდენ! მერე? მერე და ხომ დაიღუბა ქალაქის საქმეები!.. თუ პროკლამაციამ არ გასქრა, საინტერესოა, რა ხერხს გამოიგონებენ რომ ჩვენი მამები“ „უპრადაო“ მიიტყუონ...

ქუშათა მოძრაობა და პროფესიონალური კავშირები.

თ ბ ი ლ ი ს ი.

თბილისის რკინის-გზის მუშების მიმართ. იყო დრო, როდესაც ჩვენ, მუშებს, ჩირათაც არავინ გვაგდებდა; იყო დრო, როდესაც ყოველივე ჩვენი ადამიანური ღირსება ფეხქვეშ იყო გათელილი; ყველა ჩვენი ბატონ-პატრონი იყო, ყველა ჩვენს ზურგზე ბუქნას და მალაყს გადადიოდა; ყველა ჩვენი სისხლითა და ოფლით ცხოვრებდა... ხაზინის წინაშე არ შეგვეძლო კრინტი დაგვეძრა, ვინაიდან მოგველოდა ადგილიდან დათხოვა და ქუჩაზე სიმშლით სიკვდილი. პოლიციის წინაშე არ შეგვეძლო ხმა ამოგველო, რადგანაც გველოდა

ჩვენ ვამბობთ, რომ ამ გზით ისინი ვერაფერს ვერ დაამტკიცებენ, გარდა თავიანთი უხეირობისა: პასკალი და ლეიბნიცი რევოლუციონერები არ იყვნენ, მაგრამ მათგან აღმოჩენილი მატემატიკური მეტოდი მეცნიერულ მეტოდათაა დღეს აღიარებული; მაიერი და ჰელმგოლცი რევოლუციონერები არ იყვნენ, მაგრამ მათი ფიზიკური აღმოჩენანი საფუძვლათ დაედო მეცნიერებას; არც ლამარკი და დარვინი იყვნენ რევოლუციონერები, მაგრამ მათმა ევოლუციონურმა მეტოდმა ფეხზე დააყენა ბიოლოგიის მეცნიერება... რატომ არ შეიძლება ვითქვოდეთ, რომ არც ჰეგელს დაუშლიდა მისი ანარქო-ლიუციონერობა მეცნიერული მეტოდის შემუშავებას?

ღიახ, ამ გზით ვერაფერს ვერ დამტკიცებენ ანარხისტები გარდა თავიანთი უხეირობისა.

დავევთ ქვემოთ. ანარხისტების აზრით „ღიალექტიკა მეტაფიზიკა“, და რადგანაც მათ უუნდათ მეცნიერების განთავისუფლება მეტაფიზიკისაგან და ფილოსოფიის თეოლოგიისაგან“, ამიტომ უარყოფენ ღიალექტიკურ მეტოდს (იხ. „ნობ.“ № 3 და № 9. შ. გ. იხ. აგრეთვე „მეცნიერება და ანარხიზმი“ კრაპოტკინისა).

„ჩემი შენ გითხარ, გული მოგიკალო“— სწორეთ ისეა ანარხისტების საქმე: ღიალექტიკა მეტაფიზიკისთან ბრძოლაში დამწიფდა, მან ამ ბრძოლაში ისახელა თავი, და ანარხისტების აზრით კი გამოდის, რომ ღიალექტიკა მეტაფიზიკა ყოფილა! ღიალექტიკა ამბობს, რომ ქვეყანაზე არაფერი არაა მუდ-

ციხე, ციმბირი და სახრჩობელა. მარა დღეს ჩვენმა მედგარმა ბრძოლამ, თავდადებულმა მოქმედებამ წელში მოტეხა აღიერ-წახსნილი მთავრობა და მის თვითნებობას ნელ-ნელა ძირი ეცლება. ჩვენმა ერთსულოვანმა გაფიცვამ ქედი მოახრეინა ჩვენი სისხლითა და ოფლით გაუმძლარ ხაზინებს, რომლებიც დღეს მუხლ-მოდრეკილი ქედს იხრიან ჩვენს წინაშე. ჩვენმა კავშირებმა სასოწარკვეთილებში ჩაავლო ხაზინები, მათი ფუფუნების საათი დღითი დღე ითვლება და ჩქარა დაჰკრავს ის ნეტარი ზარი, რომელიც სრულიად მოუსპობს სხვის ნაშრომ-ნადავით განცხრომითი ცხოვრებას.

ღიახ, ის არა ვართ დღეს, რაც ვიყავით ამ რამდენიმე წლის წინათ, დღეს წინანდლებურათ ვერ გვხმარობენ ბრმა იარაღათ; დღეს ნათლათ შევივინით,—რა ვართ ჩვენ, ვინ არიან ისინი, ვინ არის ჩვენი მტერი და ვინ არის მოყვარე. იყო დრო, როდესაც ჩვენ, მუშებს, გვეგონა,—თითქო მუშებს უხაზინოთ ცხოვრება არ შეგვეძლო, თუ ხაზინი არ გვაშუშევდა ჩვენ, სიმშლით დავიხოცებოდით, მარა გაქრა ეს ილიუზიები გაქრა ჩვენი ბრმა შეხედულება ცხოვრებაზე. დღეს ნათლათ დავინახეთ, რომ ჩვენ-კი არა ვართ მათზე დამოკიდებულნი, არამედ ისინი არიან ჩვენგან დამოკიდებულნი. უჩვენოთ მათ ერთი დღეც არ შეუძლიათ ცხოვრება, უჩვენოთ მათ მოვლით სიმშლი-სიცივით სიკვდილი, რის მაგალითიც არის საერთო გაფიცვა. შესდგება თუ არა მედგარი მუშის მაჯის ცემა, ყველგან სამარისებური სიჩუმე მძვინარებს, ყველგან წყდება სიცოცხლის ამომძრავებელი ძალები, მთელი ქალაქი მკვდარ არსებას წარმოადგენს.

ღიახ, ჩვენი მძლავრი ძალა, მედგარი ბრძოლა და თავდადებული მოქმედება არ შეუგნია მარტო კაპიტალისტებს და მთავრობას, რომლებიც ასე ქედ-მოხრილი ჩვენი ძალის წინაშე კანკალებენ, არამედ ეს შეიგნო იმ ახალ-გამოჩეილმა პარტიებმაც, რომლებიც ეხლა ძვრებიან სორობიდან. ახლა

მივი, იქ ყველაფერი წარმავალია და ცვალებადი,—იცვლება ბუნება, იცვლება ცხოვრება, იცვლება ზნე-ჩვეულებანი, იცვლება სამართლიანობა, იცვლება თვით ქეშმარიტებაც,—ამიტომ არის, რომ ღიალექტიკა ყველაფერს კრიტიკის თვლით უყურებს, ამიტომ არის, რომ ის უარჰყოფს ერთხელ და სამუდამოთ გარკვეულ ქეშმარიტებას, უარჰყოფს, მაშასადამე, განყენებულ „ღოგმებს, რომლებიც, ვითომ, საბოლოოთ აღმოჩენიან და რომლებსაც გაზეპირების მეტი აღარა უნდა რა“ (იხ. „ლუღვიგ ფეიერბახი“ ფ. ენგელისისა)

მეტაფიზიკა კი სრულიად სხვა რამეს გვეუბნება,—მისთვის ქვეყნიერობა „მუდმივი და უცვლელი რადაცაა“ (იხ. „ანტი-ღიურნიგი“ ენგელისისა), რომელიც ერთხელ და სამუდამოთ განსაზღვრა ვიღაცამ ან რაღაცამ,—ამიტომ არის, რომ მეტაფიზიკას ყველგან „მუდმივი სამართლიანობა“ და „უცვლელი ქეშმარიტება“ აკერია პირზე.

ანარხისტების „მამამთავარი“ პრუდონი ამბობდა, რომ ქვეყანაზე არსებობს ერთხელ და სამუდამოთ განსაზღვრული უცვლელი სამართლიანობა, რომელიც საფუძვლათ უნდა დაედოს მომავალ ცხოვრებასო. ამიტომ იყო, რომ პრუდონს მეტაფიზიკს ეძახდნენ.

მარქსი ებრძოდა პრუდონს ღიალექტიკური მეტოდის შემწეობით და ამტკიცებდა, რომ რადგანაც ქვეყანაზე ყველაფერი იცვლება, ამიტომ „სამართლიანობაც“ უნდა იცვლებოდეს, და მაშასადამე, „უცვლელი სამართლიანობა“ მეტაფი-

ვინ არ გინდა, რომ მუშას არ ებლაუქება,—ვინ არ არის, რომ მათ გაბედნიერებას არ პირდება, ოღონდ ჩემსკენ გადმოდიო: ანარხისტები, მონარხისტები, კადეტისტები, ფედერალისტები, დაშაქისტები და ვინ მოსთვლის კიდევ რამდენი ეშმაქისტები. სუყველას „მუშა“ აკერია პირზე, ყველა სამოთხეს პირდება, ყველა თავისმიერ შეითხნის სოციალიზმს აწვდის მუშებს. მარა, მათი ფიზიონომია, მათი თვისებები, რომ გავარჩიოთ სულ სხვას დავინახავთ, ისინი სოციალიზმისაკენ კი არა, უფსკრულ-ხრამისაკენ მიგვაქანებენ. ეს უკვე ნათელია მუშებისათვის, როგორც დღე და ღამე ყველასათვის. მარა, პარტიებს თავი დავანებოთ და შეუდგეთ ჩვენს საუბარს.

მე ზევითა ვსთქვი, რომ იყო დრო, როდესაც არ ვიცოდით, ვინ ვიყავით ჩვენ, ან რა ძალა იმყოფებოდა ჩვენში; მარა, ვიტყვი კიდევ, რომ იყო დრო, როდესაც სხვისი თავით, სხვისი სიტყვით და გავლენით ემოქმედებდით, მარა დღეს იმდენათ გაძლიერდა ჩვენში თვით-მოქმედების სურვილი, იმდენათ გათეთიერდა მუშები, რომ ისინი, სხვის დაუხმარებლათ, თავის საკუთარ თვალთახედვის ისრით სწყვეტენ თავიანთ საქირ-ბოროტო კითხვებს. მართალია, დღეს ყველა ჩვენი მოწინააღმდეგე პარტიები გვიკვირებენ, თითქოს ჩვენ „ინტელიგენტების“ გავლენის ქვეშ ვიყოთ, თითქოს ჩვენ არ გვეკონდეს თვით-მოქმედების უნარი, მარა, დღე, რამდენიც უნდათ ნაყონ წყალი, ჩვენ ამას დავენახებთ საქმით და არა მარტო სიტყვით.

ის დიადი როლი, რომელიც გვარგუნა ისტორიამ მუშებს და გვიანდერძა მამათ-მთავარმა კ. მარქსმა: „განთავისუფლება მუშებისა უნდა მოხდეს თვით მუშების ხელითო“. ჩვენც უნდა შევედგეთ მის განხორციელებას. ჩვენ უნდა განვითავისუფლოთ არა მარტო ჩვენი თავი, არამედ მთელი კაცობრიობა; ჩვენ უნდა მოვსპოთ არსებული ექსპოტიური წესწყობილება და დავამყაროთ ძმობა, ერთობა და თანასწო-

რობა. ჩვენ უნდა მოვსპოთ კაპიტალიზმი და დავამყაროთ სოციალიზმი. აი, ამ დიადი როლის შესრულებას დღეიდან უნდა შევედგეთ, დღეიდან უნდა შევისწავლოთ ყველა მისი მხარეები, ყველა მისი თვისებები... ამისათვის რა არის საჭირო? თვით-მოქმედება, თვით-გაცნობიერება, გონებრივთ განვითარება და სხვა... უნდა შევეროდეთ ყველა მუშები, განურჩევლათ ეროვნებისა და სარწმუნოებისა, უნდა შევადგინოთ პროფესიონალური კავშირები, რის საშუალებითაც შეგვეძლება ბრძოლა ხაზინების წინააღმდეგ, რომლებიც უკანასკნელ წვეთ სისხლს გვწუწნიან. ჩვენ უნდა შევექმნათ პროფესიონალური კავშირების ცენტრი, რომელიც ხელმძღვანელობას გაუწევს ყველა დარგის მუშებს გაფორების დროს. თვითონ ჩვენ უნდა გაუწიოთ, როგორც იდეური, ისე პრაქტიკული ხელმძღვანელობა ჩვენ საქმეს; მარა, ამავე დროს უნდა იცოდეს ყველა მუშამ, რომ, როცა ხაზინებს ჩვენ ბრძოლას ვუცხადებთ, მთავრობაც გვერღებ აეტუზება მათ და მფარველობას უწყევს; ასე რომ, მარტო ხაზინებთან არა ვაკეხ ჩვენ საქმე, არამედ მთავრობასთანაც, ამიტომ ყველა მუშების ვალია—შეგნება, შეგნება და კიდევ შეგნება! დროზე საქირა ბრძოლა ქუჩაზე და ამისთვის მუდამ უნდა ვემზადებოდეთ. მარა, ამისათვის საქირა გონების ამუშავება, გონიერი ბრძოლა, გვემა მაგ ბრძოლისა და სხვა. მოიგონეთ საფრანგეთის ისტორია. არსალ იმდენი სისხლი არ დაუღვრია საფრანგეთისათვის, როგორც საფრანგეთში, არსალ იმდენი სისხლი არ შეწირულა თავისუფლების სამსხვერპლოზე, როგორც საფრანგეთში, მარა მათი ბრძოლა ბურჟუაზიის სასარგებლოთ თავდებოდა, თვითონ-კი ჩალა-გამოვლებული რჩებოდა... მოიგონეთ 1830 წ. 28 ივლისს 5,300 მსხვერპლი პარიზის ბარიკადებზე... ვინ ისარგებლა ამით? ბურჟუაზიის მინისტრმა გიზომ და მისმა კომანანამ.. გიზო ხომ ხშირათ ამბობდა: „შრომა მუშების ლაგამიაო“. აი, მუშებმაც წაიძვრეს ლაგა-

ზიკური ბოდვაო (იხ. „ფილოსოფიის სილატაკე“ კ. მარქსის). მეტაფიზიკი პრუდონის ქართველი მოწაფეები კი გადმომდგარან დ გვიკვირებენ: მარქსის „დიალექტიკა მეტაფიზიკაო“!

მეტაფიზიკის სწავს სხვა-და-სხვა ბუნდოვანი დოგმები, როგორცაა, მაგალითათ, „გამოუცნობელი“ და „საგანი თავის არსებში“, ის ბოლოს ლ ბოლოს უშინაარსო ღვთისმეტყველებაზე გადადის. ენგელსი ებრძოდა ხსენებულ დოგმებს დიალექტიური მეტოდის შემწეობით წინააღმდეგ პრუდონისა და სპენსერისა (იხ. „ლუდ. ფეიერბახი“).

პრუდონ-სპენსერის ანარხისტული მოწაფეები კი გვეუბნებიან: პრუდონი და სპენსერი მეცნიერებია და მარქსი და ენგელსი კი მეტაფიზიკებიო!

ორში ერთი: ან თავიანთ თავს ატყუებენ ანარხისტები და ან არ იციან, რას ამბობენ.

ყოველ შემთხვევაში ექვს გარეშეა, რომ ანარხისტებს ურთმანეთში ერევათ ჰეგელის მეტაფიზიკური სისტემა და მისივე დიალექტიკური მეტოდი.

თქმა არ უნდა, რომ ჰეგელის ფილოსოფიური სისტემა, რომელიც უცვლელ იდეას ემყარება,—თავით ბოლომდე შეტაფიზიკურაა.

მაგრამ უხადია აგრეთვე ის, რომ ჰეგელის დიალექტიკური მეტოდი, რომელიც უარპყოფს ყოველივე უცვლელ იდეას,—თავით ბოლომდე შეტაფიზიკურაა და რეგოლატივისური.

ამიტომ იყო, რომ კ. მარქსი, რომელიც კრიტიკის ქარცეხლში ატარებდა ჰეგელის მეტაფიზიკურ სისტემას, იმავ დროს, ქებითა და დიდებით იხსენიებდა მის დიალექტიკურ მეტოდს, რომელიც მარქსის აზრით „არაფრის წინაშე არ იხრის თავს, ყველაფერს კრიტიკის ქარცეხლში ატარებს და მუდამ რევოლიუციის ნიდაგზე გამყოფებს“ (იხ. „კაპიტალი“ ტ. I წინასიტყვაობა).

ამიტომ არის, რომ ენგელსი დიდ განსხვავებასა ხედავს ჰეგელის მეტოდსა და და სისტემას შორის: „ვიც უმთავრეს ყურადღებას ჰეგელის სისტემას აქცევდა, მას შეეძლო კონსერვატორათ დარჩენილიყო როგორც პოლიტიკაში, ისე რელიგიაში; ხოლო ვინც მთავარ ყურადღებას მის დიალექტიკურ მეტოდს აქცევდა, ის ორივე სფერაში უკიდურეს მემარცხენებისკენ გადადიოდაო“ (იხ. „ლუდ. ფეიერბ.“).

ამ განსხვავებას ვერ ხედავენ ანარხისტები და სწორეთ ამიტომ არის, რომ ასე დაუფიქრებლეთ გაიძახიან: „დიალექტიკა მეტაფიზიკაო“.

დავკვთ ქვემოთ. ანარხისტები ამბობენ, რომ დიალექტიკური მეტოდი „იკლიკანტობაა“, „სოფიზმების მეტოდი“, „ლოლიკური სალტოპარტალა“ (იხ. „ნობ.“ № 8. შ. გ.) „რომლის საშუალებით წალმართიც და უკუღმართიც ერთნაირი სიადვილით არის დამტკიცებული“ (იხ. „ნობ.“ № 4 ვ. ჩერქეზ. წერილი).

მაშ ასე. ანარხისტების აზრით დიალექტიკური მეტოდი

მი!.. მარა იმათ ისევ ასდევს ის: აუკრძალეს მათ კავშირები, ვაფიცვები, დაძვევს ისინი მილიციონერთა რაზმებიდან და სხვა ამგვარი... 1831 წელს ისევ მოხდა პარიკადებზე ბრძოლა, შეიწირა აუარებელი მსხვერპლი, გაიმარჯვეს მუშებმა, დაამარცხეს ჯარი, დაიპირეს საბჭო, ჩაიგდეს ხელში მთელი ქალაქი და გააწესეს შიგ თავიანთი მთავრობა. მათ დროშაზე ეწერა: „ცხოვრება შრომით და სიკვდილი ბრძოლით“. მარა, მუშები იმდენათ მოუშობადებელნი იყვენ, იმდენათ არ იყვენ შეჩვეულნი თვით-მოქმედებას, თავიანთ თვის გაძლივას, რომ რამდენიმე დღის შემდეგ ვერაფერი იყენ მოავიარეს, რის შედეგიც იყო ის, რომ დაუწყეს დამფრთხალ ხაზინებს ძებნა და გროშების მომატება სთხოვეს. მთავრობამაც იშოვნა დრო, დაიბარა პარიკიდან ჩუმათ აუარებელი ჯარი (40,000); ჯარის მოსელამდის-კი გამართეს მოლაპარაკება მუშებთან; მარა, როცა შემოვიდა ჯარი, ბოლი აადინა მუშებს. 1834 წ. 28 თებერვალს აშენდა პარიკის ქუჩებში 1500 ბარაკადა, რომლის აშენებისთვისაც მოსჭრეს 4000 ხე... 1848 წ. სისხლის ღელვები დადგა ქუჩებში, მარა პროლეტარიატი ისევ ისე უფლება მოკლებული და ეკონომიურათ დაცემული დარჩა. რატომ მოხდა ყველა ეს? იმიტომ რომ მუშებში თვით-შეგნება, თვით-მოქმედება არ იყო; ისინი მოქმედებდენ მხოლოდ სხვისი გავლენით, სხვისი თავით, და როდესაც სხვისი თავი ჩამოეცალა, დარჩენ არეულ-დარეულიები.

ნუთუ ყველა ამ მაგალითების შემდეგ ბრმათ უნდა ვეკიდებოდეთ ჩვენ ჩვენს საქმეს? ნუთუ დღეიდანვე ჩვენს საქმეს ჩვენ არ უნდა ვეღვთ სათავეში? ნუთუ ვხლავ არ უნდა ვეწვეოდეთ თვით-მოქმედებას, თვითონ ჩვენ ჩვენი საქმის მოწესრიგებას?! დიახ, გეტყვი, ამხანაგებო, რომ ჩვენი ინიციატივით, ჩვენი ხელმძღვანელობით უნდა კეთდებოდეს ყველა ის, რაც გვარგუნა ისტორიამ შესასრულებლათ... მარა ჩვენდა სამწუხაროთ, დღეს-დღეობით არ ხდება ეს ასე.

წალმართსაც და უკუღმართსაც ერთნაირათ ამტკიცებს. პირველ შეხედვასე შეიძლება იფიქროს კაცმა, რომ ანარხისტების ბრალდება მოკლებული არაა სიმართლეს. ყური დაუგდეთ, რას ამბობს ენგელსი მეტაფიზიკურ მეტოდის მიმდევრებზე:

„მათთვის მხოლოდ ჰო—ჰო და არა—არა არსებობს, რაც ამის გარეშეა, ის ეშპაკისგანაა. მათთვის ესა თუ ის საგანი ან არსებობს, ან არ არსებობს; მათი აზრით არ შეიძლება, რომ ერთი და იგივე საგანი იყვეს ის, რაც არის, და იმავე დროს არც იყვეს... მათ ვერ წარმოუდგენიათ, რომ საგანი შეიძლება ერთ და იმავე დროს კარგიც იყვეს და ავიც“ (იხ. „ანტი-დიურინგი“).

— როგორ! ცხარობენ ანარხისტები, —განა შეიძლება ერთი და იგივე საგანი ერთ და იმავე დროს კარგიც იყვეს და ავიც?! ეს ხომ „სოფიზმა“, ეს ხომ „სიტყვების თამაში“, ეს ხომ იმსა ნიშნავს, რომ „წალმართითა და უკუღმართითც ერთნაირი სიადილით გინდათ დამტკიცოთ“!..

მაგრამ ჩაუწყვირდეთ საქმეს. ჩვენ დღეს დემოკრატიულ რესპუბლიკას ვითხოვთ. შეიძლება თუ არა ვთქვათ, რომ დემოკრატიული რესპუბლიკა სახვებით კარგია, ან სახვებით ცუდი? არ შეიძლება! რატომ? იმიტომ რომ დემოკრატიული რესპუბლიკა კარგია მხოლოდ ერთმხრივ, როცა ის ფეოდალურ წესებს ანგრევს, სამაგიეროთ ის ცუდია მეორე მხრივ, როცა ბურჟუაზიულ წესებს

ამაში-კი თვითონ ჩვენ, მუშები ვართ დამნაშავე, თვითონ ჩვენ აღმაცერათ ვეკიდებით ჩვენ საქმეს. მაშინ, როდესაც პროფესიონალური კავშირები ერთათ-ერთი საშუალებაა ხაზინების ექსპლოატაციის წინააღმდეგ ბრძოლისათვის, ჩვენ ძალიან ცოტა ყურადღებას ვაქცევთ ამას. თუ-გინდ აიღეთ, მაგალითად, რკინის-გზის სახელოსნოს მუშები, არა ერთხელ და ორხელ ყოფილა მოწინავე მუშებში კითხვა დასმული კავშირების შესახებ, არა ერთხელ და ორხელ გადაუწყვეტიათ აუცილებელი საქიროება კავშირისა, მარა გადაწყვეტილებათ გადაწყვეტილებათ დარჩა და ინიციატივა კი, —რომ მოეწყოს კავშირები ამიერ-კავკასიის რკინის გზების მუშებისა, არასადასანს! მართლაც, ამ მხრით ძალიან გასაკიციანი არიან რკინის-გზის მოწინავე მუშები. მართლაც, დღეს არ არის დარჩენილი არავინ, რომ კავშირებზე არ ზრუნავდეს და ჩვენ-კი რკინის გზის მუშები ყურსაც არ ვიბერტყავთ.

დროა, ამხანაგებო, დროა, შევეუდგეთ, რაც შეიძლება ჩქარა, ამ საშური საქმის მოწყობას, —რკინის-გზის ყველა მუშების საერთო კავშირის მოწყობას, ჯერ თბილისში ვინცა ვართ იმათგან, —და შემდეგ ამიერ-კავკასიის რკინის გზებზე სხვა მუშების შემოერთებას ერთ საოლქო კავშირში და ბოლოს მთელ რუსეთის რკინის-გზების მუშების სახელ-განთქმულ დიდ კავშირში შესვლას... ამასთან, რასაკვირველია, რომ ჩვენ, თბილისელებს, ჩვენი კავშირიდან უნდა გვყავდეს წარმომადგენლები თბილისის პროფესიონალურ კავშირების მუშათა დეპუტატების საბჭოში, რომელიც ამ დღეებში, როგორც ვიცით, უკვე დაარსდა და საქმეს შეუდგა... დროა, დროა, ამხანაგებო, ჩვენც შევეუდგეთ საქმეს: ჩვენი კავშირიც მოეწყუთ ჩქარა და თბილისის სხვა კავშირებს გვერდში ამოვუდგეთ... იმედია, ამ საქმეში ახლავე დახმარებას გავციწევს აწ უკვე არსებულ ცენტრალურ საბჭოს-მიერ დაარსებული პროფესიონალური კავშირების მოწყობი კომისია.

მუშა კოლა კიმიბიჩილი.

ამაგრებს. ამიტომ ჩვენ ვამბობთ: რამდენათაც დემოკრატიული რესპუბლიკა ფეოდალურ წესებს ანგრევს, იმდენათ ის კარგია, და ჩვენ ვიბრძვით მისთვის; ხოლო რამდენათაც ის ბურჟუაზიულ წესებს ამაგრებს, იმდენათ არ არის კარგი, და ჩვენ ვებრძვით მას.

გამოდის, რომ ერთი და იგივე დემოკრატიული რესპუბლიკა, ერთსა და იმავე დროს, „კარგიც ყოფილა“ და „ავიც“, „ჰო“-ც და „არა“-ც.

ასევე უნდა ითქვას რვა საათის სამუშაო დღეზე, რომელიც ერთსა და იმავე დროს „კარგიც“ არის —რამდენათაც პროლეტარიატს ამაგრებს, და „ავიც“ —რამდენათაც ამტკიცებს დაქირავებული შრომის სისტემას.

სწორეთ ასეთი ფაქტება ჰქონდა სახეში ენგელსს, როცა ის ზემოთ ნათქვამს ლაპარაკობდა დიალექტიური მეტოდის დასახასიათებლათ.

ანარხისტებს კი ვერ გაუგიათ ეს და ყოველად ნათელი აზრი დაბურულ „სოფიზმათ“ მოღანდებით.

რა თქმა უნდა, ანარხისტებს შეუძლიათ შეამჩნიონ, ან არ შეამჩნიონ ეს ფაქტები, მათ ისიც შეუძლიათ რიყეზე ისე გაიარონ, რომ ქვა ვერ დაინახონ —ეს მათი უფლებაა, მაგრამ რა შუაშია აქ დიალექტიური მეტოდი, რომელიც ანარხისტებივით თვალდახუჭული არ უყურებს ცხოვრებას, რომელიც ამჩნევს ცხოვრების მაჯის ცემას და ხმაპალა გვეუბნება: რადგანაც ცხოვრება იცვლება, რადგანაც ცხოვრება მო-

თბილისის წყლის მიღების გამყვან კერძო სახელოსნოების პატრონები და მათი შეგირდები. როგორც სხვა პროფესიის წერილ სახელოსნოების პატრონები, აგრეთვე ჩვენი ხაზინებიც იმ თავით ამ თავამდე სარგებლობენ მცირე წლოვან შეგირდების შრომით და ამუშავებენ მათ, როგორც მოესურვებათ: არც უქმეა შეგირდებისთვის, არც კვირა, და არც „შაბაშის“ შემდეგ შეუძლია შეგირდს დაისვენოს თავისუფლად! დღილიდან საბამომდის ამუშავებენ სახელოსნოში, „შაბაშის“ შემდეგ კი მიყავთ თავიანთ სახლებში და აწმენდიან კაბებს, იატაკებს, სამოვარს; აგრეთვე გზავნიან პქეთ-იქით რაიმეს საყილად და სხვა ამგვარი. ერთი სიტყვით, შეგირდს ამუშავებენ; ერთის მხრით, როგორც შეგირდს, სახელოსნოში, — მეორე მხრით, როგორც ხელზე-მოსამსახურესს რომ სიმშლით არ დაიხონენ შეგირდები, ამისთვის მათ აძლევენ დღეში პურის ფულად თითოს 15—20 კაპეიკამდე, რომლითაც შეგირდმა უნდა კიდევ გამოიკვებოს თავი, ტანთ ჩაიცვას და დაიხუროს, გაირეცხოს საცვლები, მისცეს ოთახის ქირა და ეს სულ ამ 15—20 კაპეიკიდანა თუშკა შეპირებულნი არიან ზოგი ხაზინები, გარდა ამ არა-სახსენებელ ჯამაგირისა, კიდევ აძლიონ თვეში 1 მან., ან 1 მ. 50 კ., მაგრამ ამასაც სრულებით არ აძლევენ ბევრნი... საბრალო შეგირდებმა რომ ხმა ამოიღონ ხაზინების ასეთ აღვირ-წახსნილობის წინააღმდეგ, მაშინვე ითხოვენ მათ ადგილიდან და მოყვებიან ხოლმე თავის მართლებას მუშათა კავშირის წინაშე. აი, მაგალითად, როგორ იმართლა თავი ბ. პეისისიმ, როდესაც კავშირის წევრებმა მოსთხოვეს მას, — ეძლია შეგირდებისთვის არა 15 კ., — არამედ 25 კაპ., — „15 კაპეიკაც იმითმე ვაძლევ დღეში, რომ მეცოდება, — რომ არ ამეყვანა ხომ სიმშლით მოკვდებოდენ ქუჩაში და თუ მაინცა-და მაინც ძალას დამატანთ, რომ სამი შაურის მაგიერ ვაძლიო დღეში ხუთი შაური თითო შეგირდს, მაშინ ერთ

მთვანს დავითხოვ, რადგანაც მე წარმოებიდან მოგება არა მაქვს; ზარალის მეტო“... ხედავთ, სად ამოყო თავი სიმტყუნემ! ვიცი, ვიცი, ბ. ხაზინებო, როგორ გებრალებათ შეგირდები! მარა ხომ ხედავთ, ყამი სხვა დადგა და ჩვენმა შეგირდებმაც გამოიღვიძეს. ისინი კავშირდებიან და საერთო ბრძოლას ეჩვენებიან. აი, მაგალითად, — ამ ორი თვის წინეთგათვებული გაფიცვა... რადგანაც ცალ-ცალკე ბრძოლა ხასიენებთან მეტ ხანს გასტანდა და გამარჯვებაც საეჭვო იყო, — ამიტომ შეგირდებმა საერთო გაფიცვით გასცეს პასუხი ხასიენებს და წარუდგინეს მათ შემდეგი მოთხოვნები:

- 1) შეგირდს მიეცეს პირველი წლის განმავლობაში დღეში 25 კ. და თვეში ტანისამოსის ფული 1 მან. 50 კ... შემდეგ ერთი წლისა, მოემატოს ყოველ წლობით თითო შეგირდს ერთი შაური დღიურად და თვეში 50 კ.
- 2) მოისპოს მუშაობა კვირაობით და იმ უქმე დღეებში, რომელსაც ჩვეულებრივად უქმობენ ყველა მუშები, სრული ჯამაგირის მიცემით.
- 3) ჯამაგირი მიეცეს შეგირდს ყოველი თვის ბოლოში თვიური, — და დღიური-კი მუდამ დღე სადილის წინ.
- 4) მოისპოს შეგირდისთვის ტვირთის ზიდვა ერთი ფუთის უმძიმესი.
- 5) მოისპოს ხელზე მოსამსახურეობა შეგირდებისა ხასიენების ოჯახებში.
- 6) ზრდილობიანი მოპყრობა.
- 7) შეგირდის დათხოვნა არ შეეძლოს ხასიენის კავშირის დაუკითხავად.
- 8) წელიწადში ერთი თვის განათვისუფლება ადგილისა და ჯამაგირის შენახვით.
- 9) სამი თვის განმავლობაში ექიმობა, იმ შემთხვევაში თუ შეგირდი დაშავდა ხასიენის საქმეზე.
- 10) აბანოს ფული ეძლეოდეს შეგირდს. ყოველ ოთ კვირაში ერთხელ 25 კ.

ძრობს, ამიტომ ყოველივე ცხოვრებით მოვლენას ორი მხარე აქვს: კარგი და ავი, რომელთაგან პირველი უნდა დავიცვათ და მეორე უარყვაოთ?

დავევთ კიდევ ქვემოთ. ჩვენებური ანარხისტების აზრით „დიალექტიკური განვითარება კატასტროფისტული განვითარებაა, რომლითაც ჯერ წარსული სრულიად ნადგურდება და მერე მომავალი სახეებით განკერძოებულად მყარდება... კიუვიეს კატაკლიზმებს უცნობი მიზეზი წარმოშობდა, მარქს-ენგელსის კატასტროფებს დიალექტიკა“ (იხ. „ნობ.“ № 8 შ. გ. 6).

ხოლო მეორე ადგილას იგივე ავტორი სწერს: „მარქსიზმი დარწმინდებს გყრდნობა და კრიტიკის თვალთ არ უყურებს მასო (იხ. ნობ.“ № 6).

კარგა ჩაუვირდით მკითხველო: კიუვიე უარჰყოფს დარწმინდის ევოლიუციას, მას მხოლოდ კატაკლიზმები სწამს, კატაკლიზმი კი შოულოდნეული აფეთქებაა, „რომელსაც უცნობი მიზეზები წარმოშობს“. ანარხისტები ამბობენ, რომ მარქსისტები კოჟუიეს ემხრობიან და მაშასადამე უარყოფენ დარწმინდის.

დარწმინდის უარყოფს კიუვიეს კატაკლიზმებს, ის თანდათანობით ევოლიუციას ემხრობა. და აი, იგივე ანარხისტები გვეუბნებიან, რომ „მარქსიზმი დარწმინდის ეყრდნობა და კრიტიკის თვალთ არ უყურებსო“, ე. ი. მარქსისტები უარყოფენ კოჟუიეს კატაკლიზმებს.

ერთი სიტყვით, ანარხისტები ამტყუნებენ მარქსისტებს — კიუვიეს ემხრობითო, და ამავე დროს უსაყვედურებენ — რატომ დარწმინდს ემხრობით, და არა კიუვიესო.

აი ანარხისია! სწორად ამაზე იტყვიან: გენერლის ცოლმა თავისი თავი თავისივე ხელით გაწყვეტა! ცხადია, „ნობათის“ მერვე ნომრის შ. გ-ს დავიწყებია ის, რაც მეექვსე ნომრის შ. გ-ს უთქვამს.

რომელია მართალი, მერვე თუ მეექვსე ნომერი? გადაეხედეთ ფაქტებს. მარქსი ამბობს:

„განვითარების ამა თუ იმ საფეხურზე საზოგადოების საწარმოვო ძალები კონფლიქტში ჩაუდგებიან ხოლმე არსებულ საწარმოვო ურთიერთობას, ანუ მათ იურიდიულ გამოხატულებას — საკუთრების ურთიერთობას... და მაშინ დგება ეპოქა სოციალური რევოლიუციის... მაგრამ არც ერთი საზოგადოებრივი გარდაქმნა (რევოლიუცია) არ დადგება იქამდე, სანამ შესწავრის საწარმოვო ძალები საქმაოთ არ დამწიფდება“ (იხ. „პოლიტიკური ეკონომიის კრიტიკის გამო“. წინასიტყვაობა. კ. მარქსი).

დღევანდელ ცხოვრებას რომ მიუყენოთ მარქსის აზრი, გამოვა, რომ დღევანდელ „საწარმოვო ძალებს შორის, რომელთაც ამსახვური ხასიათი აქვს, და საწარმოებთა მითვისების შორის, რომელსაც კერძო ხასიათი აქვს, — ძირეული კონფლიქტია“... რომელიც... „სოციალისტური რევოლიუციით უნდა დასრულდეს“ (იხ. ანტიდღიურინგი“ ენგელსისა, მესამე განყოფილების მეორე თავი).

11) ქარხნის სხვაზე გადაცემის დროს ხაზინი ვალდებუ-
ლია შევირდები დააყენოს შესაფერ ადგილებზე ამავე პირო-
ბით და, თუ ქარხანა დაიკეტა, ხაზინმა უნდა მისცეს თვითო-
ველ შევირდს სამი თვის სრული ჯამაგირი.

12) გაფიცვისთვის არაფერ იქნას დათხოვნილი და მასთან
მოგვეცეს გაფიცვის დროის სრული ჯამაგირი...

გაფიცვა შევირდებისა გამარჯვებით გათავდა. გაფიცვა
გრძელდებოდა ერთ თვეს. ყველა მუხლები დაკმაყოფილებულ
იქნა გარდა მერვე მუხლისა. განა შეეძლოთ ბატ. ხაზინებს
არ დაეკმაყოფილებია, როდესაც ხედავდნენ თავიანთ პირდაპირ
მქიდროთ შეერთებულ ძალას ჰაბუკ მუშებისას! თუმცა კი
ცდილობდნენ ხაზინები, ქარგლების საშუალებით მოეტყუე-
ბიათ შევირდები, მაგრამ, ამოთ! ქარგლები არც ისე ბრძოლ-
ვი გამოდგენ, როგორც ბ. ხაზინები ფიქრობდნენ. მაშ, კი-
დეგ გარჯდება მუშებს და ზიზლი სისხლის მწოვარა ხაზინ-
ნებს, ბრძოლა და ბრძოლა მათ წინააღმდეგ!

ოსი მუშა.

მკერვალ-ხაზინების კვაჭაძისა და მიქელაძის ოინები.

ამ ოროდღე თვის წინათ ქალთა ტანისამოსის მკერვალმა მუ-
შებმა გაფიცვა გამოაცხადეს. მიუხედავად ალების ოინებისა,
მუშების ბრძოლამ თავისი გაიტანა და ალები იძულებული გა-
ხდნენ მუშებისთვის დაეთმოთ. ამ კატეგორიის ყველა ქარხანა-
ში მოისპო ნაჭრობით მუშაობა და დააწესეს თვითური მუშა-
ობა, რეა საათის სამუშაო დღე და სხვა.

ალები პირველათ ამ მოვლენას არაჩვეულებრივ შეხვდნენ:
ფიქრობდნენ, რომ მუშები იზარმაცებენ და თავის ხელფასს არ
გააკეთებენო, მაგრამ მუშები შეგნებულათ და სინდისიერათ
ასრულებდნენ თავის მოვალეობას და საქონელს თითქმის იმდენს
ამზადებდნენ, რამდენსაც ნაჭრობით მუშაობის დროს 14--15
საათის განმავლობაში ამზადებდნენ. ალებიც დარწმუნდნენ მუ-
შების სინდისიერ მოვალეობის ასრულებაში, რაიც გამოიხატა

როგორც ხედავთ, მარქს-ენგელსის აზრით „რევოლიუ-
ციას იწვევს კიუვიეს „უცნობი მიზნები“ კი არა, არამედ
სრულიად გარკვეული და ცოცხალი საზოგადოებრივი მიზე-
ზები, რომლებსაც „საწარმოვო ძალთა განვითარება“ ეწო-
დება.

როგორც ხედავთ, მარქს-ენგელსის აზრით, რევოლიუ-
ცია მხოლოდ მაშინ ხდება, „როცა საწარმოვო ძალები
საკმაოთ დამწიფდება“, და არა მოსულოდინეა, როგორც
ეს კიუვიეს ეგონა.

ცხადია, კიუვიეს კატაკლიზმებსა და დიალექტიურ მე-
ტოდს შორის არავითარი ერთობა არა ყოფილა.

მეორე მხრივ, დარვინიზმი უარყოფს არა მარტო კიუ-
ვიეს კატაკლიზმებს, არამედ დიალექტიურათ გაგებულ განვი-
თარებასაც მისი რევოლიუციით. მაშინ როდესაც დიალექ-
ტიური მეტოდის აზრით, ევოლიუცია და რევოლიუცია—
რაოდენობითი და თვისებობითი ცვლილება—ორი აუცილე-
ბელი ფორმაა ერთი და იგივე მოძრაობისა.

ცხადია, არც ის შეიძლება ითქვას, რომ „მარქსიზმი“..
კრიტიკის თვლით არ უყურებს „დარვინიზმს“.

გამოდის რომ ორივეგან სცდება „ნობათი“, როგორც
მეექვსე ნომერში, ისე მერვეში.

და აი, ეს ახირებული „კრიტიკოსები“ ჩავეციებინან:
გინდა თუ არა, ჩვენი ტყუილი თქვენ მართალსა სჯობიაო!
დაბოლოს ანარხისტები გვიკითხნენ, რომ „დიალექ-

შიაში, რომ ზოგიერთმა აღამ კმაყოფილება გამოაცხადა. მა-
გრამ სულ სხვაა ბ. კვაჭაძის გაუმძღარი მალა! მან წინათ
სამ-ოთხ წელიწადში ათასები შეიძინა, სახლები იყიდა ორ-სამ
ადგილას. ამ ეჟე ბატონმა ამ ხნის განმავლობაში ბლომით ამო-
სწოვა სისხლი მუშებს. ის დაჩვეულია მუშების გარეკას მაშინ,
როცა სამუშაო დაკლებდა. მას უყვარდა მუშების გამოჯაჯვება.
როცა შობა მოახლოვდებოდა; ჩამოვიდოდა ქარხანაში და ირო-
ნიულათ იტყუდა: „პარტოეზო; ნემსები დაამოკლეთ, შო-
ბის ზარები დაკრესო!“ ასეთსა და ამისთანა ბევრ სხვა თავბე-
დურათ მოქცევის საშუალებას აძლევდა ნაჭრობით მუშაობა.
ესლა-კი იცის, რომ მუშის უმიზეზოთ ვერ დაითხოვს და თუ
დაითხოვს სამი თვის ჯამაგირი უნდა მისცეს.

ამიტომ ბ. კვაჭაძეს და მიქელაძეს მოუნდომებიათ მუშე-
ბის ბრძოლით მოპოვებულ უფლებების წართმევა და, რადგან
პირდაპირ წაღება ვერ გაუბედნიათ, მიუმართავთ შემდეგ ოინ-
ბაზობისათვის: 10 დეკემბერს ბ. კვაჭაძეს მოუწვევია ზოგიერ-
თი ალები და მოსულაპარაკებიათ შემდეგი:

ვითომც გუბერნატორის მოწვევილობაა, რომ ალებმა მუ-
შები ძიველ პირობებში ამღწოვნენ, წინააღმდეგ შემთხვევაში
მთავრობა ემუქრება მათო! ასეთია ოინბაზობა ბ. კვაჭაძისა.
მაგრამ, რა საქირაა ასეთი ხრიკი, ბ-ნო კვაჭაძე! სთხოვეთ
გუბერნატორს და სიამოვნებით დაგეგმარებათ თქვენი როლის
ასრულებაში! მხოლოდ გახსოვდეთ, ბ—ნო კვაჭაძე და კომპ.,
რომ შორს აღარ არის ის დრო ხალხის სამსჯავროსი, რომ-
ლის წინაშე თქვენც პასუხს აგებთ.

საკვათხელი.

რ უ ს ე თ ი.

საამშენებლო საქმეთა მუშების მოწოდება. თბილისის
საამშენებლო მუშათა პროფესიონალურმა კავშირმა შემდეგი
შინაარსის მოწოდება მიიღო: „ძვირფასო ამხანაგებო! გაუ-

ტიკა... არ გადაძლევს საშუალებას გამოვიდეთ ან გამოვხტეთ
თავის თავისაგან, ან და გადავახტეთ თავის თავსო“ (იხილეთ
„ნობათი“ № 8. შ. გ.)

ეს კი სრული ქეშმარიტებაა ბ. ანარხისტებო, აქ კი
ცამდის მართალი ხართ, პატივეცმულნო,—დიალექტიური
მეტოდი არ იძლევა ასეთ საშუალებას. მაგრამ რატომ არ
იძლევა? იმიტომ, რომ „თვის თავიდან გამოხტომა და თავის
თავზე გადახტომა“ თხების საქმეა, დიალექტიური მეტოდი კი
ადამიანებისათვისაა გამოგონილი.

აი სად არის სერკტი!..

ასეთია საერთოთ ანარხისტების შეხედულება დიალექტი-
ურ მეტოდზე.

ცხადია, ანარხისტებს ვერ გაუგიათ მარქს-ენგელსის
დიალექტიური მეტოდი, მათ თავიანთი დიალექტიკა გამოუ-
გონიათ და სწორეთ მას ებრძვიან ასე შეუბრალებლათ.

ჩვენ ის-და დაგვრჩენია, რომ სეირს უყურებო და „სი-
ცილის მივცეთ თავი“, რადგანაც არ შეიძლება არ ვაგვიცი-
ნოს, როცა კაცი თავის ფანტაზიას ებრძვის, თავის ოცნებას
ანგრევს და თანაც გამწარებული გარწმუნებს—მტერსა ვკლავო.

კლ...

წყებთ, რომ საამშენებლო საქმეთა პროფესიონალურ კავშირების სრულიად რუსეთის კონფედერაცია დანიშნულია 1907 წლის 2 იანვარს. ამ წერილთან ერთად გიგზავნით კონფედერაციის სამუშაოს დღიურ წეს-რიგს და გთხოვთ, წერილის მიღებისთანავე გვაცნობათ, თანახმა ხართ თუ არა მიიღოთ მონაწილეობა კონფედერაციაში და დღეგეგატი გამოგზავნოთ, აგრეთვე თქვენი შენიშვნა დღიურ წეს-რიგის შესახებ.

ქურნალ „მუშათა კავშირის“ რედაქცია.

საამშენებლო მუშათა სრულიად რუსეთის კონფედერაციის მოწვევის ორგანიზაციული ბიურო. მოსკოვი, 24 ნოემბერი, 1906 წელი.

საამშენებლო საქმეთა პროფესიონალურ კავშირების სრულიად რუსეთის კონფედერაცია.

დღიური წეს-რიგი.

I

მოხსენება სხვა-და-სხვა ადგილებიდან.

II

საამშენებლო საქმეთა მორიგი საგნები:

- ა) სამუშაო დღე.
- ბ) სამუშაო ქირა და მისი ფორმები.
- გ) დაქირაების ფორმა-
- დ) სამუშაოს უშიშროების უზრუნველყოფა.
- ე) ჩვენი ხელობის სანიტარულ-ჰიგიენური პირობები.
- ვ) შევირდების მღვობარეობა.

III

კავშირთა მოძრაობის საღსარი: პროფესიონალური ბრძოლა (გაფიცვა, ბოიკოტი და სხ.) აგიტაცია. ბეჭდვითი ორგანოები. ურთიერთ შორის დახმარება და კოოპერაცია. კავშირები და სახელმწიფო. კავშირები და ადგილობრივი თვითმართველობა.

IV

საამშენებლო საქმეთა კავშირების ადგილობრივი საგნები. შრომის ბირჟა საამშენებლო საქმეთა მუშათათვის.

V

კავშირების ორგანიზაციული მოქმედება: ა) ადგილობრივი კავშირის შიგნით მოწყობა. ბ) ადგილობრივი შეერთებულ კავშირებში მონაწილეობა. გ) ორგანიზაცია ოლქებში. დ) სრულიად რუსეთის საამშენებლო საქმეთა კავშირების შეერთება.

— **სანიტარესო ცირკულიარი.** საეაქრო-სამრეწველო-ებში მოსამსახურეთა მეოთხე სრულიად რუსეთის სივხდის საორგანიზაციო კომისიამ შემდეგი სანიტარესო ცირკულიარით მიმართა ყველა ნოქრებს:

ჩვენ, საეაქრო-სამრეწველოების მოსამსახურენი დიდხანს ვეხვეწებოდით მთავრობას, მოელო მოწყალეობა და გაეუმჯობესებია ჩვენი მღვობარეობა, თხოვნებს თხოვნებზე ვაძლევიდით და იმედი გვქონდა, რომ მთავრობა მიაკცევედა ყურადღებას ჩვენ თხოვნას, მაგრამ ამაო! ჩვენი ხმა რჩებოდა ხმად მღა-ლაღებელისა უდაბნოსა-შინა. განა, ჩვენთვის მოიცილიდა მთავრობა? მიუხედავად ჩვენი თხოვნებისა, ჩვენი მღვობარეობა იოტის ოდენაც არ შეცვლილა, ჩვენ ისე გვაძრობდენ ტყავს, როგორც წინათ და არც არაფერს ხელის-შემშლელი არ ყავდათ ჩვენს ალა-ხაზინებს.

„ბოლოს, აიგისო მოთმინების ფილა. ცდა ამაო იყო.

ჩვენ 1905 წელს თითქმის ყველა დიდრონ ქალაქებში წამო-ვაყენეთ მოთხოვნები სამუშაო დღის განსაზღვრის შესახებ. ასეთმა ჩვენმა გამოხვედამ თავხარი დასცა საზოგადოებას და მთავრობას. უკანასკნელმა კარგათ გაიგო, თუ რა როლს ვთამაშობდით ჩვენ თანამედროვე საზოგადოებაში.

„რა უნდა ექნა მთავრობას ასეთ დროს? მან ხრიკს მი-მართა და მოინდომა ჩვენი ჩაჩუმება სხვა-და-სხვა დაპირებებით. ამ აზრით მან მიიწვია ჩვენი წარმომადგენლები პეტერბურგში თათბირზე. პირველ სხდომაზევე გაიგეს ჩვენმა წარმომადგენ-ლებმა ამ თათბირის მიზანი, გაიგეს, რომ მისგან არაფერი საკეთილო არ გამოდნებოდა და 21 მთვანმა ხელათ მიატოვე სხდომა. მას შემდეგ აგერ წელიწადზე მეტი გავიდა და მთავ-რობას კინტიც არ დაუძრავს ამ საქირ-ბოროტო კითხვის შესახებ. თითქო მან დივიწყა ყველაფერი.

ჩვენდა განსაკვირვებლათ ის მოულოდნელათ სცემს კანონს! მთავრობამ უცბათ მოინდომა ჩვენი მღვობარეობის გაუმჯობესება. მერე და რამე გააგულკეთილა ასე მთავრობა? რამ აიძულა ის მოექცია ჩვენკენ ყურადღება? აშკარაა, აქ ერთი მიზეზია. ეს ის მიზეზია, რომ მთავრობამ დაინახა, რა ძალას წარმოადგენთ ჩვენ და მოინდომა ჩვენი მიმხრობა. მთავრობას უნდა მიგვიმხროს არჩვენების დროს.

„მაგრამ ვინც კი კარგათ ჩაუყვირდება კანონს, აშკარათ დაინახავს, რომ მთავრობას ძალიან იაფათ უნდა იყიდოს ჩვენი ხმები. მერე იცით, როგორ თვალთმაქცათ არის კანონი დაწერილი?! ალა-ხაზინს შეუძლია ეს კანონი, როგორც უნდა, ისე გამოიყენოს, გინდ წალმა, გინდ უკულმა. ავიღოთ სამუშაო დღე. კანონით ის განსაზღვრულია 10 საათით, მარა იქ სრულებით ნათქვამი არ არის სადილობის დროს დაიკე-ტოს მალაზია თუ არა, ასე რომ ნამდვილათ 12 საათი გამო-დის; ამ 12 საათიდან სამუშაო დღეს იმდენი შენიშვნები და სხვა-და-სხვა ხრიკები ახლავს, რომ ყველას თამამათ შეუძლია 14—17 საათიან სამუშაო დღეთ გადააკეთოს. ასე განსაზ-ღვრულია კვირა-უქმეებში დასვენებაც. მცირე-წლოვანთა შრომა არ არის განსაზღვრული. კანონის ასრულებზე თვალ-ყურის დევნება ქალაქისა და ერობათა თვითმართველობათ ევალება, ვაქრებისა და მოსამსახურეთა წარმომადგენლების— თანასწორათ თვითოეულ ჯგუფიდან, ასე რომ მოსამსახურეები მუდამ ნაკლები იქნებიან. ვარდა ამისა, კანონით არავითარი სასჯელი არ არის დანიშნული, უკეთუ ვინმე დაარღვევს ამ კანონს.

„ასეთია მთავრობის ჩვენზე ზრუნვა, ასეთია მისი კანონი! ამ კანონით ალა-ხაზინებს განუსაზღვრელი უფლება ეძლე-ვათ ძველებურათ გვევილიფონ და ზედ-მეტი მუშაობით სული ამოგაძრონ. არჩვენების დროს ჩვენ არ უნდა დავივიწყოთ ყველა ეს. არ უნდა დავივიწყოთ, რომ მთავრობა ჩვენ არა-ფერს მოგვეცემს და ჩვენი ხმები უნდა მიესცეთ ხალხის ნამდვილ წარმომადგენლებს და მით დაეუმტკიცოთ მთავრო-ბას, რა აზრისა ვართ ჩვენ მის კანონებზე.

„ამასთანავე არ უნდა დავივიწყოთ, რომ მარტო ეს არ კმარა ჩვენთვის. მთავრობის კანონი, რამდენათაც შესაძლებე-ლია, უნდა გამოვიყენოთ. ამ კანონიდან ჩვენ უნდა ვისარ-გებლოთ ყველა იმით, რაც ხელს შეუწყობს ჩვენ მომავალ ბრძოლას 8 საათის სამუშაო დღის მოპოებისათვის. ამიტომ, საორგანიზაციო კომისია წინადადებას აძლევს ყველას,— დაუ-ყოვნებელი შეუდგენ 15 ნოემბრის კანონის ცხოვრებაში გა-ტარებას“.

15 ნოემბრის კანონი და ვაქრები. 15 ნოემბრის კანონი თუმცა თავისთავით არაფერს არ წარმოადგენს და არაფერთარ შეღავათს არ აძლევს საეკონომიკურ-სამრეწველოებში მოსამსახურეებს, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, დიდი გავლენა მოუხდენია ვაქრებზე. „პეტერბურგის გაზეთის“ თანამშრომელს ლაპარაკი ქონია ერთ ვაქართან ამის შესახებ და, აი, რა უთქვამს ვაქარს:

„ამ კანონის შემდეგ სადღა იქნება ის მამობრივი განწყობილება, რომელიც ამდენ ხანს იყო ჩვენ შორის. წინათ მოსამსახურეებიც ისე ცდილობდნენ ვაქრობის გაუმჯობესებაზე, როგორც ხაზინები. წინათ, როცა მოსამსახურეები ხაზინებთან ერთად ცხოვრობდნენ ერთ ოჯახში, ხაზინებიც ისე უყურებდნენ მათ, როგორც ოჯახის წევრს: მიყავდათ თეატრში, ყიდულობდნენ მათთვის წიგნებს და ისე უფიქრად, როგორც საკუთარ შვილს. ესე იმის გაიყვეს: მათ შორის ვეებერთელა უფსკრულია, ყველა საკუთარ ინტერესებზე ფიქრობს! მე მხოლოდ ერთ-რამ მაწუხებს, როგორ მოიხმარებენ მოსამსახურეები კვირა-უქმე დღეების თავისუფალ დროს“. ასეთია ვაქარის, ხაზინის აზრი!

ტირია ვაქრები! ტირიან, რომ ინგრევა მათი პატრიარქალური ოჯახი და გათვითცნობიერებული მოსამსახურეებიც ისე ადვილი გასაყვლეფი აღარაა, როგორც წინათ.

მუშები და „რუსთა კავშირი“. ამას წინათ ადგის ნათესადგურის მუშები გაიფიქრენ. მიზეზი, როგორც საზოგადოთ ყოველგან, აქაც მეტი სამუშაო დრო და ნაკლები სამუშაო ქირა იყო. დაიწყო თუ არა, გაფიცვა, უცბათ გაჩნდნენ „რუსთა კავშირის“ წევრები და განაცხადეს, რაკი ესენი გაიფიქრენ, ჩვენ მზათა ვართ ვიმუშაოთო. ამ გარემოებამ შემანქანებები, მექანიკები და სხვებიც აიძულა გაფიცულებს მიმხრობოდნენ; მათ განაცხადეს, რომ შავრაზმელებთან ჩვენ არ ვიმუშავებთო. „ქეშმარიტ რუსებმა“ მინც გული არ გაიტეხეს და დაეინჭიბთ თხოულობდნენ მიღებას. შავრაზმელებს უნდოდათ როგორმე ჩაეყოფილებინათ თავიშეღობაზე კონკონიკისს „ნოვოე ვრემია“-სთვის დღეშა გაუგზავნია: „გაფიცვა გავსტუქუთო“. რით გათადდება შავრაზმელების ბრძოლა ადგეულ მუშებთან ამას მომავალი დაგვანახებს.

პეტერბურგის ბეჭდვითი საქმის მუშათა კავშირი და არჩევნები. პეტერბურგის ბეჭდვითი საქმის მუშათა კავშირში ამჟამათ სულ 4 ათასი წევრი ითვლება. ახლა კავშირმა უნდა განიხილოს სახელმწიფო დუმაში არჩევნების შესახებ საკითხი. დიდი კამათი გამოიწვია იმ საკითხმა, — ვალდებულია თუ არა კავშირი, როგორც უპარტიო, მისცეს ხმა არჩევნებში რრ მელიმე პოლიტიკურ პარტიას. ამ საკითხის განხილვამ სამი მიმდინარეობა გამოაჩინა. ერთი იმის მომხრეა, რომ პროფესიონალურმა კავშირმა, როგორც უპარტიომ, თავისი საკუთარი ეობორწიკი და თითქმის დუმის წევრიც უნდა წამოაყენოს. ამ მიმდინარეობას ემხრობიან უმთავრესათ ისეთი ელემენტები, რომლებიც სრული წინააღმდეგი არიან, ჩაერიონ რომელიმე პარტია-კავშირის ცხოვრებაში; მეორე თუმცა იმის მომხრე არაა, რომ კავშირმა თავისი კანდიდატი წამოაყენოს, მაგრამ საუაღდებულოთ სთვლის უპარტიო წევრის არჩევას.

ბოლოს, მესამე—სრული წინააღმდეგია კავშირის კანდიდატისა და უპარტიოს არჩევის.

სახლვერა-გარეთ.

ბელგია. ბელგიის პროფესიონალური მოძრაობა უძლიერესათ ითვლება საერთაშორისო მუშათა მოძრაობაში. მას თავის დიდათ საყურადღებო ისტორია აქვს, რომლის განმავლობაშიც ხან შეფერხება, ხან აყვავება გამოუტლია.

დღეს ბელგიის პროფესიონალური მოძრაობა ახალ გაცოცხლების ხანაში სდგამს ფეხს. წარსული წლის დეკემბერში სოციალისტური პარტიის-მიერ დანიშნულმა სინდიკატურმა კომისიამ გამოიკვლია პროფესიონალურათ შეკავშირებულ მუშების რაოდენობა და 148,483 წევრი იანგარიშა; ეს ნამდვილზე უფრო ნაკლებია, ვიდრე მეტი, და შეადგენს მთელი ბელგიის შამაკატ მუშათა მქსეუფეს.

148,483-ში:

- 1) 94,151 ეკუთნის სოციალისტურ პარტიის პროფესიონალურ კავშირებს.
- 2) 17,814 — კათოლიკურ კავშირებს.
- 3) 34,833 — ნეიტრალურ კავშირებს, ე. ი. ისეთ კავშირებს, რომლებიც არცერთ პარტიას არ ეკუთნებიან.
- 4) 1,685 — ლიბერალურს.

1889 წ. შეკავშირებულ მუშათა რიცხვი 62,350-მდე აღიოდა. მაშასადამე, 89 წ. აქეთ — აქვსმეტ წელიწადში კავშირებს 86,133 ახალი წევრი მიმატებია. ეს კარგა საგრძნობელი ზრდაა!

მეორე ადგილი, როგორც ზემოთ ციფრებიდან სჩანს, წევრთა რაოდენობით ნეიტრალურ კავშირებს უჭირავთ. დღეს ბელგიის პროფესიონალურ სფერებში ერთ მწვევე კითხვათაგანათ არის გადაკეული კითხვა: რომელი ორგანიზაციაა პროფესიონალური მოძრაობისათვის უფრო შესაფერი — სოციალისტური თუ ნეიტრალური? აქამდის ეს კითხვა დიდ დავას არ იწვევდა. ნეიტრალური კავშირები ერთი-მეორეზე უერთდებოდნენ პარტიას. უკანასკნელ თვეებში კი ცხარე ბაასს ამაზე ბოლო აღარ უჩანს. მესტამშეთა ძლიერმა კავშირმა არ ინდომა პარტიასთან შეერთება და ნეიტრალისტების სათავეშიაც ჩადგა. იქ, სადაც საქმე პრაქტიკულ ბრძოლაზე მიდგება, ნეიტრალური კავშირები გულითად დახმარებას უწევენ სოციალისტურებს; ნეიტრალურ კავშირებში წევრთა თვალსაჩინო რიცხვი სოციალისტები არიან, და პარტიაში შედიან. მაგრამ, როდესაც სახელწოდებაზე მიდგება საქმე, ეს კავშირები წინააღმდეგნი არიან, რომ მათ სოციალისტური უწოდონ და პარტიაში ჩარიცხონ. საქირთა ისიც მოვიხსენიოთ, რომ ნეიტრალისტები უფრო იქ დარჩენილა, სადაც პროფესიონალური მოძრაობა ჯერ ვერ არის მაგარი და ძლიერი.

ნიშნობლივი თვისება ბელგიის პროფესიონალური კავშირებისა არის უკან ჩამორჩენილობა მათი ცენტრალოზაციის მხრივ. არის ძლიერი ადგილობრივი კავშირები, მაგრამ მთლიან საქვეყნო ცენტრალისტურ ორგანიზაციებს იქ ჯერ ძალიან ნაკლებათ შეხედებოთ. უკანასკნელ დროს ბელგიაში სწორეთ ამ ნაკლს მიაქციეს ყურადღება, და საუკეთესო კავშირები — მაგალითად, ლითონის მუშები, მბეჭდავები, მთა-მანდის მუშები ცდილობენ თვისი მუშაობა გააერთიანონ.

უკანასკნელ დროისავე მოვლენას შეადგენს ის, რომ ზოგ-ზოგ ალაგას პროფესიონალურ კავშირებს თავის პრაქტიკაში სხვა-და-სხვა ნაირი ურთიერთ დახმარება შეაქვთ, მაგალითად, დაზღვევა ავთამყოფობისაგან, სიბერისაგან, გაფიცვისაგან და უმუშევრობისაგან. ეს მით უფრო ხელსაყრელია, რომ ასეთ შემთხვევებში ადგილობრივი თვითმართველობის

ორგანოები კავშირებს თვალსაჩინო მატერიალურ დახმარებას უწყვეტ:

დანი. რამდენიმე ხნის წინათ დანიის პარლამენტში შეტანილი იქნა პროექტი, რომელიც იმით არის საყურადღებო, რომ უმუშევრობის საკითხის ბურჟუაზიულ საზოგადოებაში შესაძლო გადაჭრას უახლოვდება. ამ პროექტით ხაზინას ვეღება უკვე არსებულ უმუშევართა კასებში შეიტანოს ერთი მესამედი იძისა, რაც ამ კასებს უმუშევართა დახმარებაზე ფული მოუზღვდა. ამავე პროექტით ქალაქის თვისამართველობას უფლებაც უძლევა უმაღლეს მთავრობის ნებადართვლით ერთი მეექვსედი თავის მხრივ შეიტანოს უმუშევართა კასაში. უმუშევართა კასა დანიაში ადგილობრივ პროფესიონალურ კავშირებს აქვთ თავისთან გამართული. თუ პროექტი მიღებული იქნა, პროფესიონალური კავშირები დარჩებიან უმუშევართა დახმარების გამგეები და მთავრობა მათ გადასცემს სავალდებულო დახმარებას. ამავედ, სახელმწიფო დაზღვევა უმუშევრობისა ძირს კი არ გამოუთხრის პროფესიონალურ კავშირებს; არამედ პირობით გააძლიერებს.

როგორც ვიცით; ამსტერდამის საერთაშორისო სოციალისტურმა კონგრესმა, რომელიც შარშანწინ მოხდა, ყველაზე უკეთეს საშუალებათ უმუშევრობასთან ბრძოლისა სახელმწიფო დაზღვევა სცნო. ამ აზრმა გერმანიის პროფესიონალურ კავშირებ შორის დიდი წინააღმდეგობა ჰპოვა. ამით წარმომადგენლებს ასეთი საბუთი მოჰყავდათ: თუ სახელმწიფო ხელს მოჰკიდებს უმუშევართა დაზღვევას, პროფესიონალური მოძრაობას ნიადაგი წაუხდება, რადგანაც პროფესიონალური კავშირები (მაგალ. თვით გერმანიაში უკანასკნელ დროს) სწორეთ უმუშევართა დახმარებით იზიდავენ წევრებს. ამნაირათ გერმანელ კავშირებისათვის სახელმწიფო დაზღვევა უმუშევრობიდან საბედისწერო კითხვათ გადაიქცა. ზემოთ მოყვანილი დანიის პარლამენტის პროექტი საუკეთესოთ სქრის ამ კითხვას.

ინგლისი. ბევრ საყურადღებო ცნობებს იძლევა უკანასკნელი კონგრესი მთა-მადნის მუშათა საერთაშორისო ასოციაციისა; ამიტომ თუმცა დაგვიანებულია, მაგრამ მაინც სასარგებლოთ მიგვაჩნია მათი აქ მოყვანა.

კონგრესზე დაესწრო 200-მდე დელეგატი, რომელიც სულ მილიონ ნახევარ მთა-მადნის მუშების წარმომადგენლები იყვენ; —გერმანიიდან, ინგლისიდან, ავსტრიიდან, შვედეთზელ შტატებიდან და სხვა.

პირველი კითხვა ეხებოდა მადნის მღვიმეებში შრომის დაცვას. სხვა-და-სხვა ქვეყნის წარმომადგენელთა მოხსენებიდან გამოიჩნდა, რომ მუშათა ინსპექცია ყველგან ცუდათ არის დაყენებული: არც რიცხვით არის საკმაო და არც ორგანიზაციით შესაფერი. მაგალითად, ინგლისში, იორკშირის საგრაფოში 375 მადანში 1600 ვერს ვალერეიაზე 80,000 მუშაზე სულ სამი ინსპექტორია. სხვა ქვეყნებშიაც ამაზე უკეთესათ არ არის საქმე დაყენებული. კონგრესმა ამ კითხვის შესახებ შემდეგი რეზოლიუცია მიიღო:

„აუარებელ უბედურ შემთხვევების ასაცილებლათ... საქიროთა, რომ მღვიმეების თვალყურის დევნება გადაეცეს მუშათა ინსპექტორებს, რომლებსაც მუშები აირჩევენ, და სახელმწიფო ჯამაგირს დაუნიშნავს, ჩვენ მოვითხოვთ, რომ ამ ინსპექტორებს უფლება ჰქონდეთ, მღვიმეები დაათვალიერონ მაშინ, როცა ამას თითონ დაინახავენ საქიროთ. მუშების თხოვით ამ ინსპექტორებს უფლება უნდა ჰქონდეთ, მღვიმეებში მუშაობას კონტროლი გაუკეთონ. დღითაც და ღამითაც, როცა კი მოინდომებენ.

მეორე კითხვა ეხებოდა დედაკაცის შრომის სამთა-მადნო მრეწველობაში. მღვიმეებში მუშაობა მეტის-მეტე მძიმეა მამაკაცისთვისაც, —დედაკაცის აგებულებისთვის ხომ ის მომავლდინებელია, მაგრამ, რადგანაც დედაკაცის შრომა აქაც ისე, როგორც სხვა ყველა დარგებში ძალიან იაფია, ხაზინები, რომლებიც შრომელთა ჯანმრთელობას არ დაგიდევენ, ყოველთვის დედაკაცებს აძლევენ უპირატესობას მიღების დროს. სიღვზიაში მთა-მადნის მუშა მამაკაცი 1 მ. 17 კ. ს იღებს დღეში დედაკაცი კი—34—45 კაპეის. ხაზინები ეუბნებიან მუშებს,—თუ გინდათ, ქალებს დავითხოვთ, თუ მამაკაცი იმათ ფასში იმუშავენ.

ბელგიაში წინათ მღვიმეებში—მიწის ქვეშ, დედაკაცებიც მუშაობდნენ. 1892 წ. კანონმა აკრძალა დედაკაცების მიწის ქვეშ მუშაობა და დღეს მადნის მთხრელი ქალები. ბელგიაში თითქმის აღარ არიან. სამაგიეროთ, მიწის პირზე მთა-მადნის სამუშაოზე ქალები ბევრია. 1904 წ. მათი რიცხვი 7,805 იყო, მათ შორის 300 ქალი—12—15 წლის ბავშვია.

კონგრესმა შემდეგი რეზოლიუცია მიიღო:
კონგრესი მოითხოვს სამთა-მადნო მრეწველობაში დედაკაცის მუშაობის აკრძალვას.

ასეთივე რეზოლიუცია მიიღო კონგრესმა ბავშვების შრომის შესახებ.

რვა საათიან სამუშაო დღის შესახებ გერმანელმა და ფრანგმა დელეგატებმა შემდეგი რეზოლიუცია შეიტანეს:

კონგრესი მოითხოვს კანონმდებლობის გზით ყველა მთა-მადნის მუშათათვის რვა საათიან სამუშაო დღის შემოღებას ისე, რომ ამ რვა საათში ჩაითვალოს მაღაროებში ჩასვლა და ამოსვლა.

ამ რეზოლიუციის შესახებ გამოითქვა სხვა-და-სხვა აზრები და თან სხვა-და-სხვა ქვეყნების შესახებ ცნობები იქნა მოყვანილი. კანონმდებლობითი რვა საათიანი სამუშაო დღე სამთა-მადნო მრეწველობაში მხოლოდ ინგლისში ყოფილა შემოღებული.

ამერიკაში 1902 წ. 160,000 ანტრაციტის მუშამ ცხრა საათიანი სამუშაო დღე მოიპოვა. 225,000 ქვანახშირის მუშას რვა საათიანი სამუშაო დღე აქვს. მაგრამ ყველა ეს მოპოვებულია არა კანონმდებლობის გზით, არამედ ხაზინათა კომპანიებთან მოლაპარაკებით. იქ ყოველ წელიწადს იკრიბება ეგრეთ წოდებული „კონვენტი“, რომელიც ხაზინების და მუშების თანასწორი რიცხვისაგან შესდგება. წრეულს „მთა-მადნის შეერთებულ მუშათა სინდიკატმა“ მოითხოვა ყველასათვის რვა საათიანი სამუშაო დღე ჩასვლა-ამოსვლის შიგ ჩათვლით, მაგრამ მოთხოვნილება ჯერ დაკმაყოფილებული არ იქნა.

გერმანიაში რამდენიმე მადანში 8/11 საათიანი მუშაობაა, მაგრამ მეტი წილი კი 12 საათს მუშაობს.

ბელგიაში მთა-მადნის მუშათა —7,95% (პროცენტი) 8 საათზე ნაკლებს მუშაობს; 7,46%—8-დან 9-მდე; 43,73%—9-დან 10-მდე; 38,32%—10-დან 12-მდე; 2,49%—12-ზე მეტს.

საფრანგეთში კანონით 8 საათიანი სამუშაო დღე პრინციპიალურათაა მიღებული, მხოლოდ ის ერთბაშათ კი არ იქნა შემოღებული, არამედ თანდათანობით: ორ-ორი წლის შემდეგ ნახევარ-ნახევარ საათზე შემოაკლებენ.

კონგრესმა ბევრი საუბრედიანი მსჯელობის შემდეგ მიიღო ზემოთ მოყვანილი რეზოლიუცია.

საყურადღებო იყო აგრეთვე მსჯელობა მინიმალურ ხელ-

ასის *) შესახებ. ამ კითხვას წინა კონგრესებიც დიდი ყუ-
ადღებით ეხებოდნენ და გადაწყვეტილი არა მიუღიათ რა.
ხვა-და-სხვა დელეგატების ნათქვამიდან გამოიკვია შემდეგი:

ინგლისში მდნების უმეტეს ნაწილში მინიმალური ხელ-
ასია შემოღებული, და 5% კიდევაც მოუმატნია. მინიმა-
ლურ ხელფასს, რა თქმა უნდა, მხოლოდ კრიზისების დროს
ქვს მნიშვნელობა, რადგანაც პრეფელობის აყვავების ხანაში
ელფასი ბევრათ მალა იწევს. ინგლისელი დელეგატის სი-
ტყით, კრიზისის დროს მისი სარგებლობა მუშებისთვის 60
ხილირ მანეთს უდრის, ე. ი. მინიმალური ხელფასი რომ
არ ყოფილიყო შემოღებული და ხელფასს კრიზისის გავლენ-
ით ბუნებრივად დაეწია, მუშებს დააკლდებოდათ 60 მილი-
ონი. საყურადღებოა კიდევ შემდეგი გარემოება: იქ, სადაც
მუშის ხელფასი მოკრილ ქვანახშირის რაოდენობაზე დამო-
კიდებული, ზოგ ალაგას, თუ მძიმე სამუშაოა, მუშები დად-
ებულ მინიმუმზე ნაკლებ ხელფასს დაიმუშავებენ. ამ შემთხვე-
ვაში ხაზინები იხდიან ეგრეთ წოდებულ „კომპენსაციას“,
ე. ი. იმას, რაც დადებულ მინიმუმს დააკლდება.

საფრანგეთის დელეგატების რეზოლიუცია მოითხოვდა
მინიმალურ ხელფასის შემოღებას კანონმდებლობის გზით.
დანარჩენ დელეგატთა უმრავლესობა წინააღმდეგე გახდა ამ
სიტყვებისა— „კანონმდებლობის გზით“. ფრანგებმა საბუთათ
ის წამოაყენეს, რომ საქონლა პროფესიონალურ მოქმედებას
კანონმდებლობა მხარს უმაგრებდეს. ბოლოს ეს სადაო სი-
ტყვები ფრანგებმა უკან წაიღეს და რეზოლიუცია ერთხმად
მიღებულ იქნა.

ს ტ ა ტ ი ს ტ ი კ ა .

„Berliner Tageblatt“-ი გამომგვეცემს შემდეგს:

გერმანიის სოციალ-დემოკრატიულ პროფესიონალურ
კავშირების ცენტრალურ ორგანოში მოყვანილია შემდეგი
სტატისტიკა გაფიცებისა და უნებურათ მუშაობის შეწყვეტის
შესახებ 1905 წელში. სოციალ-დემოკრატიულ პროფესიო-
ნალური კავშირების თავისნობით ამ აღნიშნულ წელში
მომხდარა 1261 თავდასხმითი გაფიცვა, 809 თავდაცვითი,
253-ს კი მხარი დაუჭერიათ უკანასკნელებისთვის. გაფიცულ-
თა რიცხვი უდრის 507.964 კაცს, აქედან 473.034 მამა-
კაცთა და 34.928 დედაკაცი. ამ ერთი წლის განმავლობაში
გაფიცულთა რიცხვი იმდენია, რამდენიც იყო სულ ერთათ
1900 წლიდან—1904 წლამდის. მთელი ეს გაფიცვები დაჯდა
10,9 მილიონი მარკა *) ამ ფულიდან პროფესიონალური კავ-
შირის კასამ დახარჯა 8,1 მილიონი მარკა. ამ გაფიცვებიდან
სრული გამარჯვებით გათავდა 53,6 პროცენტი, 23,5 პრო-
ცენტი ნაწილ-ნაწილი გამარჯვებით, 21 პროცენტი-კი სულ
უშედეგოთ. 414.703 მუშის, მოკლეთ 1/5 მთელ მონაწილეთა
დაკარგული დრო და სამუშაო ქირა უდრის 7,3 მილიონ დღეს
და 28,8 მილიონ მარკას. რამდენათ დიდია ეს რიცხვი, სჩანს
იქიდან, რომ 1900 წ. ამავე მიზეზით დაკარგულა მხოლოდ
4,4 მილიონი მარკა—სამუშაო ქირა, 1900 წლიდან 1905-დღე
კი 53,6 მილიონ მარკამდის აღის.

დემკებრის 27-ს ბერლინში დანიშნულ ია პრუსიის სოციალ-
დემოკრატიის მეორე პარტიეტაგი. გასარჩევი კითხვები შემ-
დეგია.

*) ხელფასის რაოდენობა, რომელზე ნაკლებსაც არცერთი მუშა
არ უნდა იღებდეს.
*) მარკა—47 კაპიკს უდრის.

1. პრუსიის ორგანიზაციები. მოხსენებას წაიკითხავს რეიხ-
სტაგის წევრი ჰაახე (კენიგსბერგიდან), 2. პრუსიის ლანდტა-
გის მოქმედება და არჩევნებითი უფლება პრუსიაში. მოხსენე-
ბას წაიკითხავს ედმუნდ ადლერი (კილიდან), 3. პრუსიის მუ-
შათა მდგომარეობა. მოხსენებას წაიკითხავს რეიხსტაგის წევრი
ლევინი, 4. 1908 წლის არჩევნები ლანდტაგში. მოხსენებას
წაიკითხავს დოქ. ლეო არონსი.

წელს გამოვიდა საერთაშორისო ანგარიში 1904 წლისა 15
სახელმწიფოში პროფესიონალურ მოძრაობის შესახებ, თუმცა
ზოგიერთ სახელმწიფოს შესახებ ცნობები სრულიად არ არის
მოყვანილი, მაგრამ გამიქვეყნებული ანგარიშიც მაინც საკმაოთ
გვიხატავს დიდ სურათს მუშათა პროფესიონალურ მოძრაობისა.
როგორც ამ ანგარიშიდან სჩანს 1904 წელს პროფესიონალურ
კავშირებში ირიცხებოდა: ინგლისში—1 მილიონი 889 ათასი
590 წევრი, ნიდერლანდიაში—37 ათას 221, დანიაში—89
ათას 788, შვეციაში—104 ათას 999, ნორვეგიაში—16 ათას
227, გერმანიაში—1 მილიონ 466 ათას 625, ავსტრიაში—205
ათას 651, ენგერიაში—53 ათას 169, სერბიაში—2 ათას 432,
ბოლგარიაში—1 ათას 672, შვეიცარიაში—41 ათას 862, იტა-
ლიაში—260 ათას 102, ისპანიაში—56 ათას 900, ბელგიაში
—ცენტრთან შეკვეშირებულ პროფეს. კავშირებში—20 ათა-
სი, საფრანგეთში—715 ათას 576 წევრთ. ამნარათ, ევრო-
პის 15 სახელმწიფოში სულ ყოფილა პროფესიონალურ კავ-
შირებში დაახლოვებით 5 მილიონამდე მუშა, ამთვან ყველაზე
მეტე ინგლისშია. ამ ანგარიშიში არ არის შეტანილი ევროპის
სამრეწველო ქვეყნებიდან მხოლოდ პორტუგალია, საბერძნეთი,
რუსეთი და ფინლიანდია.

რაც შეეხება შემოსავალ-გასავლის ანგარიშს, მოყვანილი
ცნობები მხოლოდ 11 სახელმწიფოსი, და ისიც ზოგიერთ პრო-
ფესიონალურ კავშირებისა, სახელდობრ, 487 პროფესიონა-
ლურ კავშირისა, რომელთა წევრების რიცხვი თითქმის ორ
მილიონამდეა, მარტო ამ კავშირებს საერთო წლიური შემო-
სავალი ჰქონია 48 მილიონ 728 ათას 247 მარკა (მარკა უდ-
რის 40—50 კაპიკს), საერთო გასავალი ამ წელს 45 მილიონ
703 ათასამდეა. კასაში დარჩენილ წლის ბოლოს ნაღდ ფულათ
71 მილიონ 937 ათას მარკამდე

ესე იგი, წინა წლიდან დარჩენილ თანხასთან ერთათ
ამ კავშირებს საერთოთ აქ ნაჩვენებ გასავლიდან დაუხა-
რჯვას გაფიცვაზე 8 მილიონ 103 ათას მარკამდე; აქედან მა-
რტო გერმანიას დაუხარჯავს გაფიცვებზე 5 მილიონ 870 ათას-
ამდე, ინგლისს-კი, სადაც საერთო გასავალი ყველაზე მეტია,
გაფიცვებზე დაუხარჯავს მხოლოდ 753 ათასამდე, რაიც უნდა
აიხსნას იმით, რომ ინგლისში ყველაზე უფრო ძლიერია პრო-
ფესიონალური კავშირები. რომელნიც მოსალოდნელ გაფი-
ცვის შიშითაც აიძულებენ ხოლმე კაპიტალისტებს წერილობან
დათმობას. პროფესიონალურ გაზეთების გამოკვეთაზე დაუხარ-
ჯავთ საერთოთ ყველა შემოსვენებულ კავშირებს 1 მი-
ლიონ 620 ათასამდე, უმუშევართა სამზაგროთ და დასახმა
რებლათ 11 მილიონ 773 ათასამდე; აქედან ყველაზე მეტი
თითქმის 8 მილიონამდე, ინგლისს დაუხარჯავს, როგორც სჩანს
ინგლისში ყველაზე მეტი ყოფილა უმუშევართა რიცხვი დ
დახმარების საქმეც წყდარებით უკეთესათ არის მოწყობილი
შემდეგ ავთომყოფ წევრებზე საერთოთ დახარჯულა 5 მილიო
ნამდე, მოხუცებულ და ინვალიდ მუშებზე—1 მილიონ 29;
ათასამდე, კავშირების საქმეების მართვა-გამკეობაზე—8 მილიო
539 ათასამდე.

ვიმეორებ, რომ ეს ანგარიში შეეხება მხოლოდ 11 სახელმწიფოს და ისიც ორ მილიონ წევრებს, დანარჩენ სამ მილიონ შეკავშირებულ მუშების შემოსავალ-გასავლის ცნობები საერთო ანგარიშში არ არის ნაჩვენები. საერთაშორისო ანგარიშში არ არის აგრეთვე არავითარი ცნობები ამერიკის შეერთებულ შტატების პროფესიონალურ კავშირების შესახებ, თუმცა თავის წევრთა რაოდენობით შეერთებული შტატების კავშირები ინგლისის კავშირებზედაც მეტია. 1903 წელს გამოქვეყნებულ ცნობებით, შეერთებულ შტატებსა და კანადაში კავშირებში ითვლებოდა ორ მილიონ ნახევარი წევრი, ინგლისში 1904 წელსაც კი კავშირების წევრთა რიცხვი ორ მილიონზე ნაკლებია, როგორც ეს ზემოთ დანიხეთ. მაგრამ, ეს იმას კიდევ არ ნიშნავს, თითქოს ინგლისის კავშირები ამერიკის კავშირებზე სუსტი იყოს, პირიქით, ინგლისში კავშირები უფრო ძლიერნიც არიან საქმის ცოდნით, სოლიდარობითა და მნიშვნელობით; საზოგადოთ, ინგლისი კლასიკური ქვეყანაა მუშათა პროფესიონალურ მოძრაობისა. მთელი გასული საუკუნე ინგლისის ისტორიისა სავსეა ინგლისის ტრედუნიონების მოძრაობით (ინგლისში ტრედუნიონებს ეძახიან პროფესიონალურ კავშირებს). აქ პროფესიონალური მოძრაობა ყველაზე ადრე დაიწყო, ამიტომ ყველაზე ძლიერიც არის.

ამხანათ რუსეთში სწარმოებს სახელმწიფო სათაბიროს არჩევნები. მთელი რუსეთის მუშა ხალხი ვაფაცოცებით ემზადება არჩევნებისათვის, ამ აზრით ყოველგან მუშათა სოციალ-დემოკრატიული პარტიის ორგანიზაციები, თუ პროფესიონალური კავშირები მართავენ გამუდმებით კრებებს, მიტინგებს, ეწევიან პროპაგანდა-აგიტაციას, უხსნიან შეუფხვებელ ამხანაგებს არჩევნებისა და ღუმის მნიშვნელობას, აცნობენ მუშათა პროგრამას და მის სადღისო ღირებულებებს — თვითმპყრობელობის მოსპობისა და ძალა-უფლების ხელში ჩაგდების აუცილებლობას და რევოლუციონურის გზით სრულ-უფლებიან დამუშავებულ კრების მოწვევის საკიროებას და სხვას. შეგნებული მუშები ერთ წუთსაც არ ივიწყებენ, რომ ღუმა ერთგვარი იარაღია მხოლოდ, რომელმაც ხელი უნდა შეუწყოს ღუმის გარეთ აშკარა ბრძოლის ძალა-უფლების მოპოვებისათვის, რომ ღუმას თავისთავათ არაფერის მოცემა არ შეუძლია, ვინაიდან მას არა აქვს ამის უფლება; კიდევ რომ ჰქონდეს, არ მოინდომებს ამას, რადგან ის ხალხის-მიერ თანასწორათ არჩეული კი არ იქნება, არაჲდ მდიდრებისაგან. მდიდრების დამკველნი მეტი იქნება, ვინემ ხალხის-მიერ არჩეულნი და ხალხის დამკველნი... აი, როგორ უთანასწოროთ არის მოწყობილი ღუმის არჩევნების საქმე: კანონით მთელი რუსეთის მცხოვრები დაყოფილია ოთხ ჯგუფათ ანუ კურიათ — მემამულეთა კურია, რიცხვით 4 მილიონი, — ირჩევს 2231 ამომრჩეველს, ქალაქის მცხოვრებთა (ანუ ფაბრიკანტთა და ვაჭართა) კურია — რიცხვით 14 მილიონი, — ირჩევს 3465 ამომრჩეველს, გლეხებისა — რიცხვით 78 მილიონი, ირჩევს 2726 ამომრჩეველს, ხოლო მუშებისა — რიცხვით 21 მილიონი, ირჩევს 237 ამომრჩეველს. როგორც ხედავთ, მუშას 45-ჯერ ნაკლები ხმა აქვს, ვიდრე მემამულე ახნაურს და 22-ჯერ ნაკლები, ვიდრე ფაბრიკანტსა და ვაჭარს. ამნაირათ, 4 მილიონი მემამულე და 14 მილიონი ქალაქის შეძლებული ნაწილი, ე. ი. 18 მილიონი ირჩევს ერთათ (2231+3465) = 5696 ამომრჩეველს; ხოლო ხალხი, ესე იგი, საზოგადოების მშრომელი უმრავლესობა — გლეხაკობა და პროლეტარიატი, რიცხვით ორივე ერთათ 99 მილიონი, ირჩევს (2726+237) =

2963 ამომრჩეველს. აქედან, აშკარაა, რომ მემამულეთა და ვაჭარ-კაპიტალისტების 5681 ამომრჩეველი უსათუოთ თავიანთ დებუტატებს გაიყვანენ ღუმში, გლეხაკებისა და მუშების 2963 ამომრჩეველის წინააღმდეგ. მაშ, ცხადია, რომ მრავალი ღუმაც თავის უმრავლესობით მემამულეთა და ქალაქის მდიდარ მცხოვრებთა ინტერესების დამკველი უფრო იქნება, ვინემ მთელი ხალხის, ე. ი. მუშებისა და გლეხაკების ინტერესებისა.

კავშირებში.

ჩვენ მივიღეთ დასაბუქდათ: თბილისის მოსამსახურეთა პროფესიონალური კავშირის საბჭოს დადგენილებანი: I. გაზეთ „ზარი“-ს შესახებ: ვიღებთ-რა მხედველობაში: 1) რომ გაზეთ „ზარი“-ს რედაქცია, აცნობებს-რა საზოგადოებას „თბილისის პროფესიონალურ კავშირების მუშათა დებუტატების საბჭოს“ კრების შინაარსს, იხსენიებს თბილისის მოსამსახურეთა კავშირს, სადაც შედიან რესტორანების, სასტუმროების, ნომრების, ტრაქტორების, სირაჯების, სარდაფების და ოჯახების ყველა მოსამსახურეები, განურჩევლათ რწმენისა, ეროვნებისა, სქესისა და ხელობისა, „ფაქიების“ კავშირათ, რითაც ვითომდა ამკირებს მოსამსახურეთა კავშირს და მით უფროს თესავს მოსამსახურეთა კავშირის წევრთა შორის, — 2) რომ თავით ბოლომდე შეგნებულათ და არა შემთხვევით ამახინჯებს ფაქტებს და მიმართავს პროვოკატორულ ხრიკებს, რაც ალაგ-ალაგ ემჩნევა წერილს, ამისათვის თბილისის მოსამსახურეთა პროფესიონალურ კავშირის საბჭო უტყბადებს „ზარი“-ს რედაქციას ზიზლსა და ბოიკოტს. საბჭო მიმართავს ამხნაგებს, — იქნონინ ამის შესახებ მსჯელობა და გამოიტანონ შესაფერი დადგენილება.

II. უმუშევართა შესახებ: ვიღებთ-რა მხედველობაში, რომ წინანდელ საბჭოს დადგენილების თანახმათ, ბევრ-ალაგას შეგნებული ამხანაგები უთმობენ უმუშევრებს ადგილს სამი თვით და მისთან ერთად აუცილებლად საკიროა მატერიალური დახმარების აღმოჩენა უმუშევრებისათვის, ამისათვის კავშირის საბჭო განმეორებით წინადადებას აძლევს უმუშევართა დახმარე კომისიას, რაც შეიძლება დაჩქარებით მოკრიბოს ფული უმუშევართა სასარგებლოთ და საზოგადოთ ამის შესახებ მიიღოს ყოველგვარი ზომები, თანახმად საბჭოს დადგენილებისა.

III. პროპაგანდა-აგიტაციის შესახებ: ვიღებთ-რა მხედველობაში, რომ ხაზინებთან ბრძოლის ერთათ-ერთი საუკეთესო იარაღთაგანი შეგნება-განვითარებაა და ეს შეიძლება მხოლოდ მაშინ, როცა ჩვენ გვეყოლება ამისათვის სპეციალურათ მომზადებული პროპაგანდისტ-აგიტატორები, ამისათვის თბილისის მოსამსახურეთა პროფესიონალური კავშირის საბჭო აუცილებლად საკიროთ სცნობს აიყვანოს კიდევ ოთხი პროპაგანდისტნი, სამი ქართველი და ერთი რუსი და მისცეს მატერიალური დახმარება თვითოეულს 25 მანეთი თვეში; თვითოეულ პროპაგანდისტს ღუმში ორი წრე უნდა ყავდეს.

თბილისის ღუმის მხარშველ მუშათა პროფესიონალური კავშირის საბჭოს დადგენილებანი: ერთ თვეზე მეტი არ იქნება, რაც ეს კავშირი დაარსდა. წევრთა რიცხვი 150-ს აღემატება. მუშები დიდი თანაგრძნობით შეეგებენ კავშირის დაარსებას. მოგვყავს აქ კავშირის საბჭოს ორი რეზოლიუცია.

I. საბჭო იღებს-რა მხედველობაში, რომ კავშირის თეოლოგიური წევრი ვალდებულია, თავი დაიცვას ისეთი საქციელი-საგან, რომელიც კავშირს ჩირქს მოსცემს:

1) უზრუნველყო საბჭოს მხედველობაში.

2) ქუჩაში ან ქარხნებში ადამიანის შეურაცხყოფისაგან—სიტყვით, თუ ხელით.

3) ქურდობა-აჯახაკობისაგან. კავშირი აღგენს, რომ ვინც რაიმე ასეთ საქციელს ჩადენს, ის გამოირიცხულ-იქნება კავშირიდან და გაზეთის საშუალებით საზოგადოებას ეცნობება მისი კავშირიდან გამოირიცხვის მიზეზი.

II. ვინაიდან ყველამ კარგათ იცის, რომ ლუდის ქარხნებში უზომო ყინული ინახება და ამისთვის კი ბევრი დღიური მუშაა საქირი, ამისათვის საბჭომ იქონია მსჯელობა და დაადგინა შემდეგი: ვინაიდან ყინულის მუშაობა ერთ დროულა და დიდხანს არ გრძელდება, ამისთვის ვაძლევთ წინადადებას იმ მუშებს, რომელნიც ყინულის სამუშაოს დროს ჩვენთან დარჩებიან—არ იმუშაონ დღეში რვა საათზე მეტი და მანეთზე ნაკლები დღეში არ აიღონ. იმედია ყინულის შემწახავი მუშები მიაქცევენ ყურადღებას ჩვენ დადგენილებას და მას გაატარებენ ცხოვრებაში.

თბილისის თონის პურის-მცხოველ მუშათა კავშირის ბიუროს დადგენილება: ვიღებთ-რა მხედველობაში, რომ დათაყო არჩეაქმე (ავტალის ქუჩა, ავტალის სახალხო აუდიტორიის პირდაპირ) ფეხქვეშ ვათელა ბრძოლით მოპოვებული უფლებები: 1, სრულიად უპიჯებოთ დათხოვა ირი მუშა და მათ ადვილას აიყვანა თავისი მოკეთებები და 2, ლანძღვა-გინებით იხსენიებს ჩვენს კავშირს და კიდევაც გვექანის, —ამისათვის თბ. თონის პურის-მცხოველ მუშათა კავშირის ბიურო: 1,—ბოიკოტს უცხადებს დათაყო არჩეაქმეს, სანამ ის არ დააკმაყოფილებს მუშებს; 2,—მოუწოდებს ამხანაგებს და მიმართავს პატივცემულ საზოგადოებას მტკიცეთ დაიცვას ბოიკოტი და 3,—ზოხლს უცხადებს იმ მუშებს, რომლებიც ბ. არჩეაქმესთან დღეს მუშაობენ და უმიზეზოთ დათხოვილი მუშების ალაგს იქერენ.

მუშათა და მკითხველ საზოგადოების საუბრად-ღამით.

(ღია წერილი „ხარის რედაქციას).

იმ დროს, როცა საზოგადოების განვითარება ელექტრონის სისწრაფით წინ მიდის. ცხოვრება თავის კალაპოტში ვერ ეტევა და გადმოიღვს, არსებულ ბიუროკრატიულ წეს-წყობილებით ყველა უკმაყოფილებას გრძობს: დიდი და პატარა, ქალი და კაცი, ქალაქის პროლეტარიატი და სოფელი მუშა; რევოლუციის ალი თანდათან ზევით ვარდება, მთელი რუსეთი რევოლუციის ალს მოუკავს, მთელი ჰაერი მოწამლულია პოლიციური მთავრობისაგან; მართებლობა თავის სიციცხლის შესანარჩუნებლათ არ ინდობს არც ახალ-გაზდას, არც მოხუცებულს, არც ქალს, არც ძუძუ-მწოვარა ბავშვს,—საუკეთესო მებრძოლი ამხანაგები თავისუფლების-ათვის სახრამბოვლაზე აყავთ, ციხეების უქონლობის გამო მთავრობა იძულებულია კერძო სახლები დაიქირაოს თავის მოწინააღმდეგეების დასამწყვდევათ; ციხეებით, გადასახლებით, სახრამბოლაი წუთისოფელს ასალმებენ საუკეთესო მოწინავე შეგნებულ ამხანაგებს, აუარებელი მსხვერპლი იწირება თავის-სუფლების ზეარაკით; როცა თითოეული შეგნებული ამხანაგი ძვირათ გვიღირს, რომ განაგრძოს გზა ალთქმულ ქვეყანაში შესასვლელათ, სოციალიზმის განსახორციელებლათ, როცა

თვითოეული ჩვენგანი მოვალეა ხელი შეუწყოს საერთო განმათავისუფლებელ მოძრაობას, სწორეთ ამ დროს გაზეთ „ხარის“ პირველ ნომერში ვკითხულობთ შეგნებულ „პრა-ვიკატორის“ წერილს, რომელიც თავის წერილის შინაარსით მართებლობას ხელს უწყობს, რომ თუ კიდევ დარჩა შეგნებული ამხანაგები, იმათზედაც მიუთითოს პოლიციურ მთავრობას, და მით ხელი შეუშალოს პროლეტარიატის წინსვლას. მერე რისთვის ჩადის ამავს? იმისთვის, რომ ერთმა ჩამორჩენილმა ნაწილმა დაქირავებული მუშებისამ (როგორც ვიყავით ამდენხანს მოსამსახურეები), ყველასაგან დავიწყებულბმა, ვიხელმძღვანელოთ რა დიდებულ მოძღვრის, კ. მარქსის გამოკვლევით, რომელიც ამბობს—თითონ მუშებმა უნდა განთავისუფლონ თავი სხვისი მონობისაგანა,—ღრმათ დარწმუნებულბმა, რომ ჩვენთვის არც მართებლობა, არც ბურჟუაზია და არც „მწერლობა“ არ გაიტყვებდა თავს (თუ რომ დასწერდენ მოთხრობა-რომანებში მხოლოდ იმაზე, რომ ქალბატონს „საუზი“ გადაასხა კაბაზე და გაუფუქაო მოუხეშავემ „ლაქიამ“), თუ თითონ ჩვენ არ ვუშველიდით ჩვენს თავს, ხსნა არსაიდან სჩანდა, ღრმათ დარწმუნებულბმა მასში. რომ ჩვენ თითონ უნდა დავგეხსნა თავი მონობის უღლიდან, მივყავით ხელი თვით-განვითარებას, და ჩვენი უხერხული მღვდმარგობის გაუმჯობესებას... კითხვა, რომელიც მოსამსახურეებს მოსვენებას არ გვაძლევდა, რათა ვართ საზოგადოების თვალში ათვალწუნებელი, რისთვის გვანსხვავებს საზოგადოება სხვა ადამიანებშიო,—გამოვარკვიეთ და დავრწმუნდით, რომ საზოგადოების ის ნაწილიც, რომელიც მოსამსახურეებს ადამიანებათ არ თვლის, საღ მსჯელობას მოკლევბულია და ის ნაწილი საზოგადოებისა, რომელსაც ასეთი შეხედულობა აქვს მოსამსახურეებზე, შეუგნებლნი არიან, სცდებიან ისინი და ათასჯერ სცდებიან! მართალია, ჩვენ არ ვქმნით მეტ ღირებულბას, ჩვენს შრომას, მართალია, თვალსაჩინო სარგებლობა არ მოაქვს, მაგრამ, რა ვქნათ? განა ეს ჩვენი ბრალია, რომ გვაშკროს ვინმემ და ჩავგწიხლოს? ეს გვარგუნა წილათ ბურჟუაზიულბმა ხანამ და უნდა დავემარჩილოთ ხვედრს მანამდის. სანამ ასეთი უთანასწორობა ძირაინ-ფესვიანათ არ ამოიფხვრება. ჩვენ გვაძლევდა და გვაიძულებს გაქირვება—ავგეტანა ყოველივე დამკირვბა, ლანძღვა-გინება, მანამდის, სანამ ჩვენ ამხანაგებს ვერ შეგვწო ამის მიზეზი: სანამ ჩვენ თითონ არ შევიგნეთ, მანამდის ჩვენთვის არავის გაუხებლენია თავი! რა გვექნა, რომ არ ავგეტანა ათასი დარკოლება და დამკირვბა?! გვყავს ცოლი, შვილი, ღარიბი ნათესავები და მოკლებული ვართ კერძო საკუთრებას!.. ბატონ-ყმობის გაყრამ მამულ-დედული გამოგვაცალა და ქალაქში გამოგვკრეკა; ჩვენი სიციცხლუ და-მოკიდებულია ჩვენს მუსკულბზე, ჩვენს ძარღვებზე, ჩვენს მარჯვენაზე... გამოვდივართ ბაზარზე და ვყიდით ჩვენს სამუშაო ძალას; თუ ვერ გავყიდით იმ ერთათ-ერთ ჩვენს საკუთრებას—სამუშაო ძალას, შიმშილი გვიმსხვერპლებს... ამასთანავე კაპიტალისტებს მხოლოდ მაშინ უნდებვართ, როცა ჯანსაღი ვართ, როცა ჯანი გამოგველევა ვვისვრის ქუჩაში, როგორც მისთვის გამოუსადეგარ ნივთს... ყველას თვალში დამკირვბული ვართ; არც მთავრობა, არც ბურჟუაზია, ჩვენში ადამიანს არ ხედავს. (ან რა გასამტყუნარია; ისინი ხომ მუდამ უკუღმა ფიქრობენ!!! განსხვავებას მხოლოდ საზოგადოების გონება-განვითარებულ ნაწილთ, ესე იგი, ინტელიგენციაში ვხედავდით, მაგრამ არ ვაგვიწყრეს ღმერთი, იმაშიაც საკმაოთ მოვსკუყვლით... რაცხა ინტელიგენციაა, იმაშიაც განსხვავება ყოფილა თურმე, იმათშიაც ყოფილა ბურჟუაზიული და სხვაგვარი... ზოგეფრავებში იმას ვხედავთ, რასაც ბიუროკრატიაში და ბურჟუაზიაში! ხშირათ შეშველანია, სამწუხაროთ, არა-ბურჟუაზიულ წრეებშიაც ინტელიგენცია და ინტელიგენტი რომ ჩხუბობდენ (თუ საჭირო იქნება თავის დროზე ბევრს დავასახელებ), ერთმანეთს ასე აგინებდენ: „Мы живём в этом мире, и мы живём“

2984
1906

«Семь не стану разсуждать, я не твой ларинъ», და სხვა ამ გვარი მარგალიტები და უარესიც... დიდად სამწუხაროა ინტელიგენტის ასეთი მოქმედება... ასე გვიცქეროან ზოგიერთი მარონი ამა ქვეყნისანი! არც ერთს ვერაოპის ქალაქში, მგონი, არ არის მოსამსახურეების პიროვნება გათვლილი ფეხქვეშ ისე, როგორც რუსეთში; ვერსად ვერ ნახავთ დღეს შეგნებულ ნაწილში ის შეხედულება ქონდეს ვინმეს მოსამსახურეებზე, როგორც აქეს ბნ. „ზარის“ თანამშრომელს... არც ერთი რევოლუციონერი არ შეხედავს ისე მოსამსახურეებს, როგორც „ზარის“ თანამშრომელი უცქერის... გვიკერს „ზარის“ თანამშრომლიდან, რომ ასეთი შეხედულებების არის ჩვენზე, მარა, რას იხამ, ალბათ „ზარის“ მაგიერათ ღირსია ის უწოდოთ „სარაკუსე“ *), ზედ გამოკრილი სახელი იქნებოდა გაზეთისათვისაც.

ბევრი ტანჯვა-წვალება გამოვიარეთ მოსამსახურეებმა, სანამ დაუმტკიცებდით საზოგადოებას, — ჩვენც ისეთი აღამიანები ვართ, როგორც თქვენო. წინათ, მართალია, არ ექაშინიკებოდით ეს, მაგრამ, ბოლოს მაინც მოინანიეს ცოდნები და ძალაუფლება წავიდნენ დათმობის გზაზე... ახლა ლაქის მაგიერ ხმარობენ — მოსამსახურეს, ან და სტოლზე მოსამსახურეს. ამასვე შეხვდებით ლიტერატურაშიც ამ ბოლო ხანებში. „ლაქია“ ბიუროკრატის სახელია, რომელიც ცილობს ძველი წეს-წყობილება დაცვას და ჯვარ-მენდალი მიიღოს, მეოცე საუკუნეში და ისიც ამ დროს „ზარის“ I №-ში თუ წაითხაბეთ, თორემ სხვაგან ვერსად იპოვნით! მივიჩნის, რატომ არ სცხვინია ავტორს იმ წერილისას, როცა ასე კრძო ინტერესებით გამსჭვალული მოსამსახურეებისადმი, არ ერიდება არაფერს, ივიწყებს თავს, ლალატობს პრინციპს და შეგნებულათ „პროვოკაციას“ ეწვევა. ის ამბობს ღიმილით: ლაქიებს ორი ათასი წვერი ყავს, დანარჩენ კავშირებს-კი 40 და 45 და სხვა... იმედს აძლევს ჯალათ მთავრობას და ყველა ბურჟუებს მათი პარტიებით, — როგორც ქუხს, ისე არა წვიმსო... მისი ორგანოც დაუსახელა... ყველა ამების შექმნა, თუნდაც ეს შეტის-მეტათ ემწევაოს ვინმეებს... ბარაკლა, იმამდღებულა ლიტერატორო! ნაწერი თქვენის ჩქარა-გამოიღებს ნაყოფს! მოვა დრო და თქვენ და თქვენს ძმებს ახედებთ პირბადე... მაშინ-კი ის თქვენ მიერ დამტკიცებული „ლაქიები“ ქალაქის დანარჩენ პროლეტარიატთან ერთათ დასდებს მსჯავრის თქვენს მოქმედებას... მანამდის კი იქიკიკეთ კაბინეტში! ეხლა ამით ვთავაზებ თქვენთან საუბარს, და გთხოვთ პირბადე აიხალოთ და გვამცნოთ გაზეთის ფურცლებზე, თუ სხვაგვარ, ვისთან გვაქვს საქმე, უამისოთ მივილი რედაქცია პასუხის მგებელი.

„ბიჭი“ — ნიკოე — „ლაქია“

შეიშვას: ლაქიების კავშირი არ არსებობს ქალაქში, არსებობს მოსამსახურეთა პროფესიონალური კავშირი, სადაც შედიან: სტოლზე მოსამსახურენი, მხარელები, მათი შემწენი, ოჯახის მოსამსახურეები, პადულის მოსამსახურე მუშები და სხვა, განურჩევლათ სქესისა, ეროვნებისა და რწმენისა.

იგივე.

უშუშეპრობა თბილისში.

თბილისში უშუშეპრობა მოძრაობა დაიწყო შარშან თებერვალ-მარტში, მაშინ, როდესაც ქალაქის თვითმართველობა აღდგენა პირველ სახელმწიფო სათათბიროში ამრჩევლების სიებს და ამ მუშაობისთვის დასჭირდათ კარგა ბლომათ ინტელიგენტური შრომის ხალხი. ინტელიგენტური უშუშეპრობები ასობით აწყდებოდნენ ქალაქის გამგეობას, მაგრამ განსაზღვრულ სამუშაოზე მომუშავეთა განუსაზღვრელი რიცხვის მიღება, რა თქმა უნდა, არ შეიძლებოდა. ქალაქის გამგეობა თითო-ორიჯერს აღებულობდა, ძლიერ ხშირათ არა-უშუშეპრობა რიცხვიდან და

ისეთებს, რომლებიც იმ როგათ არ საკირობდნენ სამუშაოს, როგორც დანარჩენები. ეს გარემოება ხდებდა უშუშეპრობა ინტელიგენტთა შორის დიდ უკმაყოფილებას. ბოლოს მათ მოითხოვეს, რომ გამგეობას სამუშაოზე მიეღო მხოლოდ „უშუშეპრობისაგან“ და მორიგეობით, იმის და მიხედვით, თუ რომელი უფრო გაკირვებული იქნებოდა მათში. ამასთანავე იმათ შეადგინეს ერთგვარი ორგანიზაცია: უშუშეპრობა სიაში შექმნდათ მხოლოდ ისეთები, რომლის უშუშეპრობას და გაკირვებულ მდგომარეობას რამდენიმე თავდაპირველათ სიაში შეტანილი უშუშეპრობები დაამოწმებდნენ; ამათ აირჩიეს „ბიურო“, რომელსაც მიანდევს ქალაქის გამგეობასთან მოლაპარაკების გამართვა. ცოტა ყოყმანის შემდეგ, გაპრობა დათანხმდა ინტელიგენტ უშუშეპრობების მოთხოვნა და დაკმაყოფილებინა; აგრე ადვილათ მოხდა ეს იმიტომ, რომ, ქალაქის სტატისტიკურ ბიუროს ხელმძღვანელის, ბნ. ვ. მ. არლუთინსკის ურგიო შეთაურობის გამო, სამუშაო თავის დროზე ვერ თავდებოდა. მუშაობის უკანასკნელ კვირებში სამუშაო იმდენი მოგროვდა, რომ საკირო შეიქნა მომუშავეთა რიცხვის გაორკეცება და მათი მორიგეობით დლა-საღამოთა მუშაობა.

სამუშაოს ხელმძღვანელობა ფაქტურათ უშუშეპრობათ ხელში გადავიდა. სამუშაოზე იყო მიღებული სულ 150-მდე უშუშეპრობა ინტელიგენტი. მაგრამ ეს გაგრძელდა მანქნე, სანამ დასამუშავებლათ მოგროვილი აუარებელი მასალა უკვე მესრუბებული იქნებოდა. შემდეგ-კი მუშაობის გაგრძელება გაუიღებოდა თუფრო ნაკლებ მომუშავეთ თხოვლობდა. უთუოდ, ამ მოსაზრებით, ქალაქის გამგეობასთან შეთანხმებით, თავ არლუთინსკი-დოლოგორუკოვი მოულოდნელათ აცხადებს, რომ ყველა მომუშავენი დათხოვნილია და მუშაობას სწყვეტს; აგრეთვე სწყვეტს უშუშეპრობა „ბიუროსთან“ ყოველგვარ მოლაპარაკებასაც. ყველასათვის აშკარა იყო, რომ მუშაობა გრძელდებოდა, მხოლოდ ბ. არლუთინსკის უშუშეპრობა ორგანიზაცია უნდა დაედიან მოეშორებინა. ინტელიგენტ უშუშეპრობათა კრების დადგენილების თანახმით, „ბიურომ“ მოინდომა თავის უფლებებით აღდგენა, ე. ი. მოთხოვნა, რომ მუშაობის გაგრძელება მათ ხელში დარჩენილიყო, მაგრამ ევრაფერი ვერ გააწყობა ამას ხელი შეუწყო თვით უშუშეპრობა-შორის აღმოჩენილ „შტრეიკბრებერაბამ“. ეს ვაჟ-და-ქალბიტონები წინააღმდეგნაირთო ვადაწყვეტილებას მუშაობის მოწესრიგების შესახებ. ამის შემდეგ უშუშეპრობა ინტელიგენტთა ორგანიზაცია დაიშალა. ეს იყო დაახლოვებით პირილის მეორე ნახევრის რიცხვებში.

მაგრამ უშუშეპრობათა რიცხვი თან-და-თან მატულობდა. სწორეთ ამ დროს თბილისამდე მოაღწია ხმებმა, რომ რუსეთის დიდ ქალაქებში უშუშეპრობათა მოძრაობა მატულობს და ლებულობს ორგანიზაციულათ მოწესრიგებულ ხასიათს. ამ ხმებმა აქაურ უშუშეპრობათა ჩაუნერგა გულში სურვილი, — საზოგადო მუშაობის მოწყობისა და, რაც დრო გადიოდა, იმდენათ ეს სურვილი თან-და-თან მეტ გარკვეულ ხასიათს ლებულობდა. ამას ხელი შეუწყო იმ, შედარებით, თავისუფლების სიომ, რომელსაც დაპებრა სახელმწიფო სათათბიროს მუშაობის დროს. მისის დამლევ რიცხვებში ქალაქის გამგეობის საბჭოს ზალაში იმართება უშუშეპრობების კრებები, რომლებზედაც ესწრებიან, როგორც ინტელიგენტური პროფესიის, ისე დანარჩენ სხვა პროფესიების უშუშეპრობებიც. კრებებზე ირკვევა, რომ უშუშეპრობათა რიცხვი დიდია, ირკვევა, რომ იმათ დასახმარებლათ საკირო საზოგადო მუშაობის მოწყობა. იენისის პირველ რიცხვებში მუშებისა და ინტელიგენტების შეერთებულმა კრებამ აირჩია კომისია, რომელსაც მოლაპარაკება უნდა გაემართა ქალაქის საბჭოსთან საზოგადო მუშაობის მოწყობის შესახებ. ქალაქის საბჭოს კრებას, გარდა ამ კომისიის წევრებისა, დაესწრო ბევრი სხვა უშუშეპრობებიც. უშუშეპრობები თხოვლობდნენ შრომის უფლებას, თხოვლობდნენ ქალაქის თვითმართველობისაგან საზოგადო მუშაობის მოწყობას.

(შემდეგი იქნება).

რედაქცია-გამომცემელი დ. შიბიგინია.

*) გურიაში „სარაკუსეს“ ეძახიან სისაგან გაკეთებულ პაწია ზარის მსგავსს, რომელსაც ხბოს და სხვა საქონელს აბამენ ყელზე, რომ მწყემსს არ გაუტარდეს ღრე-კლდეებში ძებნა. ავტორი.